

MIRADOR

SETMANARI DE LITERATURA ART I POLITICA

Preu: 30 cèntims - Ronda de Sant Pere, 3 Telèfon 22592 : Subscripció: 3'50 pessetes trimestre

UNA ENQUESTA

Els intel·lectuals i Europa

D'entre els miratges nascuts en el renovellament il·lusori de la postguerra, un dels que més definitivament ha marcat la generació dels pensadors contemporanis del gran crim, perquè agullonava en ells la necessitat d'arrapar-se a qualsevol cosa que s'assemblés a un reagrupament de valors fins llavors menyspreats, un dels miratges més perillósament esvaït, és certament aquell que unes consciències penèdides havien dut a la vida: l'Europa per fi reconciliada amb ella mateixa. Tots, pensadors i artistes, imbuïts d'una ideologia generosa, varen creure en la formació pròxima d'una Europa que ja no fos un mite d'existència més o menys difusa, sinó una realitat vivent en tots els cors d'homes i de governants. Avui dia el miratge s'ha esvaït; les cartes del castell europeu s'han escampat segons els temeraments nacionals en una llunyana sarabanda i els joves s'han quedat amb les mans penjants, cercadores d'ideal.

Qui acusar i de què serveix d'acusar en una circumstància semblant? Cal refer, i de pressa, els fets, en aquesta obra d'edificació d'Europa en què sembla que els intel·lectuals tinguin un paper precis a exercir. Per això la finalitat d'aquesta enquesta és de fer-los precisar llur posició davant el problema d'Europa, afirmació en la qual persistim a voler trobar tots els germens de la unitat europea, tan desitjable per a l'esdevenidor de la cultura humana. És clar que totes les declaracions recollides ací no s'assemblen pas, paraula per paraula; però almenys se'n pot despendre un esperit, una voluntat doncs, de treballar en la realització d'una Europa, tant social com cultural. Les condicions de vida que planteja la nostra societat moderna, en una certa mesura i amb variacions de detall, han fet impossible per més temps la posició tradicional del clerc i excusat sens dubte la seva traïció? (i). En les precioses declaracions que hem recollit, volem veure unes vel·litats de la millor mena. Tant de bo unes circumstàncies favorables en puguin fer realitzacions, i esperem que ben aviat.

GEORGES SORIA

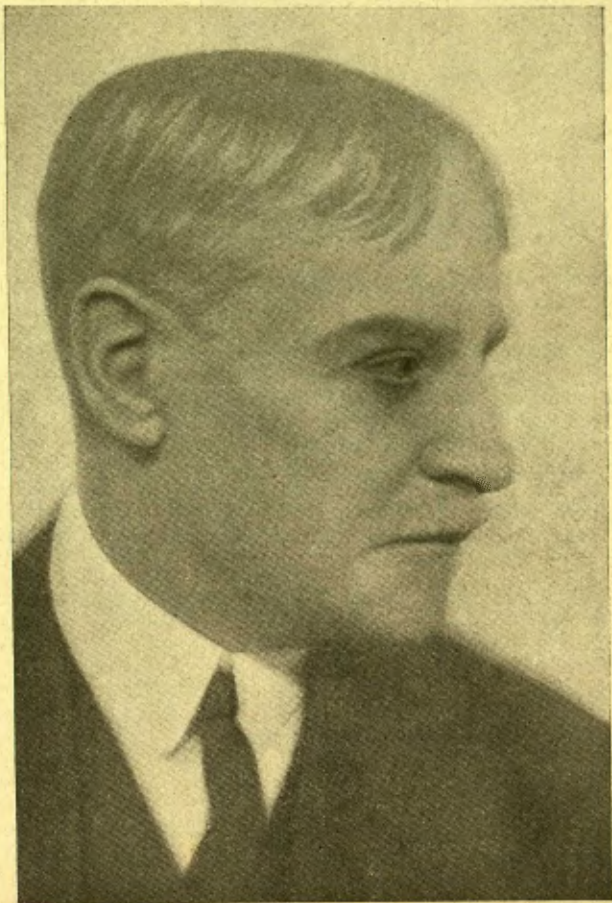
Julien Benda

—Què han de fer els clercs per a crear un esperit europeu? Obrar damunt l'ànima dels pobles, invitar-los a sacrificar alguna cosa de llurs particularismes nacionals en favor d'una concepció profundament humana, exaltar el que uneix més aviat que el que distingeix, la ciència més aviat que la literatura, la part intel·lectual i crítica de l'home més aviat que la regió afectiva i «dinàmica», posar les activitats desinteressades per damunt dels apetits pràctics, en una paraula, suscitar en els esperits un capgirament de valors, una nova escala del bé i del mal. El problema europeu és un problema moral. No caldria que m'empeyessin gaire per a provar que és un problema religiós.

No tinc necessitat de dir-vos que no és pas així com ho entenen la majoria dels meus col·legues. Els uns declaren que el problema és d'ordre purament material, que consisteix únicament en una transformació econòmica, de la qual sortirà *ipso facto* una transformació moral. Em pregunto, com a parentesi, per què aquests es preocupen d'Europa, car ben mirat no són pas ells els qui crearan el canvi en aquest domini econòmic, en el qual llur incompetència és tan segura com cridanera! Afegeixo que aquesta doctrina em sembla molt perniciososa, en tant que invita els pobles a esperar la desaparició de llur entremetança gràcies a un agent quasi mecànic, en comptes d'esperar-lo d'un factor que, segons jo, pot donar-los-la i que és l'educació de llur voluntat! D'altres es dirigeixen a l'esperit dels pobles, parlen de llurs «joventuts intel·lectuals»! Solament, en comptes de provar de transformar aquest esperit, l'accepten tal com és, amb les seves passions més clínicament hostils a tota comunió humana, i s'esmercen a demostrar, amb un teixit de sofismes, que aquestes passions no són incompatibles amb la formació d'Europa. Agafaré dos exemples.

Us deia ara mateix que la formació d'Europa exigirà, segons jo, un cert sacrifici de cada u en favor del conjunt. Això em sembla que no necessita demostració. No hi ha comunitat sense que cada membre abandoni alguna cosa del seu individualisme. Doncs bé, aquesta paraula, *sacrifici*, ningú no té el valor de pronunciar-la. Hom diu a les nacions: «Volem unir-vos, però estigueu tranquils, no perdreu res de les vostres fesomies respectives; no haureu de renunciar a res d'aquells sistemes de valor, d'aquelles concepcions morals, d'aquelles formes de cultura que us distingeixen les unes de les altres, i de les quals cada una de vosaltres és tan fortament i tan legítimament partidària». Un llenguatge així és perfectament còmic. Tampoc no es farà l'Europa invitant les nacions a romandre adherides, sense l'ombra d'una renúncia, a unes ideologies de les quals es declara que

les distingeixen perquè no es gosa dir que les oposen, que s'ha fet França exhortant el Llenguadoc i la Bretanya a restar arapats, sense afuixar ni mica, a llurs civilitzacions respectives. Això és pura demagogia, que vol fer creure als homes que obtindran un resultat duríssim d'obtenir no fent cap sacrifici. No és pas així com els clercs faran l'Europa; no és pas aplicant-se

Julien Benda

a fer trampa amb les veritats per a no ferir llur auditori, el qual valdria més que les sentís.

L'altre exemple me'l dona l'Alemanya hitleriana. Heus ací un poble que no para de clamar que no sap pas què cosa és l'*humanum genus*, que no té consideració sinó vers ell mateix i els seus instints; que, per la veu d'un dels seus profetes (el doctor Haupt, ara fa un any, aclamat per sis mil oients), declara: «Cal que el món sàpiga que tornem a l'estat de selva verge i que trenquem definitivament amb la civilització occidental»; que promulga a la cara de l'univers que no coneix pas altra moral, altra ciència, altre art, sinó els que segueixen el seu interès i la seva grandesa. Davant uns furiosos així, quin fóra el primer deure del clerc desitjós de fer l'Europa? Exhortar-los a canviar. En comptes d'això, veig doctors francesos que els van a dir que, tals com són, tota entesa amb ells no és pas impossible; que França i Alemanya, essent cada una d'alta tensió en la seva pròpia naturalesa (on s'ha vist que França fos d'alta tensió en la seva naturalesa?), potser és el moment en què va a sorgir l'espurna que les unirà; que les ideologies dels dos pobles s'han de completar tot combinant-se.

(Segueix a la pàgina 8)

Els Dijous — Blancs

L'HOMME EXTRAORDINARI

Totes les dones convingueren que era un home realment extraordinari quan, abans de llançar-se a la piscina, féu uns quants exercicis atlètics dins el seu slip blau. Una cascada de fresc, que encara recordava les nocions primícies de la història de l'art, afirmà, en veure'l creuar el braç dret fins a l'extrem del peu esquerre, que tenia una gran semblança amb el Discòbol, mentre una de més madura remarcà que, tot i els banys de sol, no se li havia embrunit gens la pell.

—No podreu negar que, totes plegades, en feu un gra massa! —li advertí una sexagenària, bo i tricotant un jersei.

—Si els homes tenen el dret de contemplar-nos, també el devem tenir nosaltres de contemplar-los a ells.

—Tanmateix, ets ben descordada, noia.

—A veure si em voldrà donar a entendre que no podem trobar que un home sigui agradable de mirar, com un cavall de cursa, un yacht o un avió!

Tot el que vulguis, però hi ha més perill, perquè el cavall i l'avió no s'hi poden tornar, en el sentit que pots comprendre; en canvi els homes prenen la contraofensiva i, des que el món és món, sempre ens ha locat perdre.

—De vegades, perden ells. Ja ho crec!

—Quina generació! D'on heu sortit?

—De la societat d'ara, i és per això que no tots els nostres defectes, si ho són, se'ns poden imputar. Que potser es pensa que abans de demostrar la nostra escomesa, ens hem reunit i adoptat acords? Som fruita del temps, ve-hi aquí!

—Però el bo del cas és que aquest home no és per merèixer! Té dona i ben pròpia!

—Ah, és casat? Noies, sabeu: és casat! Quina delícia! Ara si que ens el podrem mirar amb absolut desinterès!

—Aneu jugant amb foc; aneu!

—Doncs en què quedem? Si és casat, no hi ha perill.

—Enmig de la teva malícia, ets una ingenua.

A la nit, hi havia ball, i l'home extraordinari trencà la dansa amb la seva muller, però, un cop posada aquesta rúbrica indispensable, anà a cercar, una per una, les seves admiradores del matí. Si l'una lloava, en haver-la reconduïda, la brillantor del seu cabell, l'altra descrivia el nus de la seva corbata com un prodigi d'enginy i totes remarcaven la manera gairebé immaterial que tenia d'agafar la balladora. Per la imaginació de les afavorides desfilaven escenes jugades amb ritme de minuet, mentre al magi dels competidors s'hi projectaven anagrames, claus amb llaços rosa i encontres furtius. L'endemà, tots els postergats decidiren de fer la vida impossible a l'home extraordinari, però no pas demostrant-li enuig, ans sumant-se a l'admiració femenina, convençuts que, extremant la nota, el posarien en ridícul. Ell, però, no s'immutà, puix que, no solament tornava broma per broma, sinó que volgué demostrar que no estava gens engreït. Si fins aleshores havia passat les hores de lleure més aviat sol, procurava barrejar-se amb els altres nedadors i acceptava de seguida la més lleu invitació per a formar part d'una taula de bridge.

La impassibilitat de l'home extraordinari havia d'endurar una prova terrible: al primogenit d'un matrimoni jove acabaven de posar-li el nom de pila de l'home extraordinari, per desig exprés de la mare.

Quan l'home extraordinari se n'assabentà, estigué a punt de desapar-se un tret al pòls, però tot seguit reaccionà i es dirigí a cal jardiner a encarregar un ram de gardènies per la partera, amb aquesta sola endreça: «Baltasar». — S.

Any VII. Núm. 356-Barcelona, dijous, 12 desembre 1935

A la pàgina 2:

El professor Charles Richet, per Jaume Pi-Sunyer.

A la pàgina 4:

«El Somni d'una nit d'estiu», per Josep Palau.

A la pàgina 7:

Una exposició de primitius catalans, per Joan Sacs.

MIRADOR INDISCRET

Un admirador de la Xirgu

Un dels molts admiradors amb què compta Margarida Xirgu a Barcelona, és l'escriptor sevillà Rafael León.

No el coneixeu? Sabreu de seguida de qui es tracta. Rafael León és un dels dos autors de la lletra de *Maria de la O*.

Home simpàtic, de totes maneres. Rafael León, a més de *Maria de la O*, ha compost la lletra d'altres cançons. Per exemple, la de *Bajo los puentes del Sena*. La cantava Raquel Meller.

La cantava, i ja no la canta. Quan Rafael León s'assabentà de la descortesia comesa a Madrid per Raquel Meller envers la Xirgu, va retirar immediatament *Bajo los puentes del Sena* del repertori de la cèlebre cupletista.

—Sevilla i jo som així, senyora! —deia l'altra nit a Margarida Xirgu.

...i una admiradora

Aquell lamentable incident provocat pel tradicional mal geni de Raquel Meller, va desvetllar també, a favor de Margarida Xirgu, la simpatia d'una gentil florista de Sabadell.

Catalana de soca a arrel, l'esmentada florista envia cada setmana unes flors a Ventura Gassol...

Ara, des de l'incident Raquel-Xirgu, es veu obligada a enviar-ne, igualment, a la nostra gran actriu.

Són les flors que veureu sempre en lloc preferent a la llotja de Margarida Xirgu.

Contrabandista agraït

Periodista i funcionari, aqueix conductor de modistetes exerceix, a més, la carrera d'advocat.

Darrerament li tocà defensar d'ofici un burlador del Codi penal.

La cosa va anar molt bé. L'acusat fou absolt.

L'endemà, l'aventurer es presentà a casa de l'advocat.

Vinc a remercier-vos novament la vostra magnífica defensa. Gràcies a vós, sóc al carrer.

L'home portava un farcelllet.

El desfeu. Hi havia cent paquets de *Lucky*.

—Mireu! *Lucky* legítim. Acabo de «treure'n» d'un vaixell anglès. Ja sabeu que, de contraban, es paguen a dues pessetes. Per demostrar-vos el meu agraïment, us els donaré a una pesseta. Vint duros! Seran per iniciar la meua regeneració.

L'advocat es va entendre i va donar les cent pessetes.

Els paquets eren, tots, plens de serradures.

«En català! En català!»

Gran festa al Wu-li-Chang, o sigui a Cal Sagristà, en ple barri xinès.

Les actrius Catalina Bàrcena i Paulina Singerman i l'escriptor Martínez Sierra, mig amagats, amb uns amics, a una llotja, hi estan presents.

Al local no hi cap una persona més. Són les tres de la matinada.

—Pero, ¿cuándo duerme aquí la gente? —pregunta Paulina Singerman.

Ho pregunta des del dia que va arribar. La festa, que és a honor d'una parella de ball que ha actuat al Wu-li-Chang durant sis o set mesos, acaba amb una pluja d'obsequis i amb els indispensables discursos de gràcies.

Primer parla ella, la rossa Dolly. Ho fa en castellà.

Després parla ell, Jimmy.

—En català! En català! —cria el públic.

Jimmy s'expressa en català com pot.

Es un negre del Senegal...

—Jo també sé el català! —diu Dolly. I fa un nou discurs, en català. I es guanya una ovació.

Quan vagi a cal notari...

En *Amàlia*, *Amèlia* i *Emília*, la comèdia de Lluís Elías que ha reeixit a portar públic al Novetats, hi ha una escena on es parla de cert testament «que conté unes estipulacions».

Atrafegat a escriure tres obres per dia, Lluís Elías no ha tingut temps per a posar-se al corrent del que són unes estipulacions.

No sap que un testament és un contracte unilateral i per a estipular alguna cosa calen almenys dues persones.

Sempre li resta l'esperança, però, que, si segueixen els seus èxits, haurà de tractar qualsevol dia amb algun notari i ho apendrà.

Cortesia obliga

El diputat senyor Trabal és l'home del dia. És belluga. En un país com el nostre on cada dia ens acostumem més que els problemes es resolguin amb el temps, ell, amb la seva extraordinària activitat, que som els primers a reconèixer, és una excepció.

Amb la seva intervenció sorollosa a l'acte de presa de possessió del nou governador general senyor Vilallonga, el senyor Trabal es va apuntar, innegablement, un èxit personal.

Els concurrents a aquell acte, sorpresos, no s'havien adonat encara d'aquest èxit, que el senyor Trabal ja era com qui diu al carrer.

Ai Pati dels Tarongers va trobar el coronel cap d'Estat major, senyor Sanfèlix.

Molt serà, i abans que el senyor Sanfèlix, també sorprès, pogués dir-li cap paraula, el diputat Trabal, donant-li la mà, exclamà:

—¡Adiós, coronel! ¡Lo cortés no quita lo valiente!

Sacrilegi

Poques persones, potser dues o tres, entre elles un periodista que fou discret, estaven assabentades aquell matí del cop de teatre que el diputat Trabal preparava.

—Tu ací? —li havia preguntat un amic íntim del periodista.

—M'han convidat.

—Però...

—Deixa'm fer.

—En portes alguna de cap?

—Calla! Figura't que un bisbe està oficiant de pontifical, i que tot d'una, enmig del silenci del temple, ressona un renec...

L'altre no en va voler saber res més.

On són els meus?

En ple aldarull, el regidor gestor senyor Tiffon, posant-se de puntetes, preguntava a un conegut:

—On són els meus? On són els meus?

—Els teus? Qui són els teus?

—Els de la Ceda.

—Ai, filllet! Són tan pocs, que no es veuen.

No llegia «El Be Negre»

La popularitat assolida pel diputat senyor Trabal ha tingut una petita falla.

L'hem de carregar al compte del senyor Rubió i Tudurí.

En presentar aquest, el diumenge, al Gran Price, el seu company, l'anomenà «don Francesc» dues o tres vegades.

I pensar que *El Be Negre* havia fet brometa tres anys seguits amb l'A. de Josep A. Trabal!

Pel que es veu, el senyor Rubió i Tudurí no llegia *El Be Negre*.

No ho hauríem dit mai. No el creïem tan innocent.

Sempre s'exagera

En donar compte de la constitució del nou govern de la Generalitat de Catalunya, *L'Indépendant* de Perpinyà ha atribuït al senyor Sedó la cartera d'Indústria i Colònies!

Evidentment, el corresponsal degué dir *Economie*, però el taquígraf del diari perpinyanès va entendre *Colonies*.

Al capdavant, un taquígraf del Migdia!

Un industrial «desgraciat»

Catalina Bàrcena, durant la seva recent estada a Barcelona, sopà un dia al palau de Josep Maria Roviralta.

Aquest volgué que la cèlebre actriu signés l'àlbum de la casa, però un amic se l'havia endut a Saragossa per a fer-hi signar no recordem quina personalitat.

Josep Maria Roviralta, que gasta sempre bon humor i és amic de les *boutades*, digué a Catalina Bàrcena:

—Signi ací, en un tros de paper, i després ja em cuidaré jo de falsificar-li la signatura per a l'àlbum.

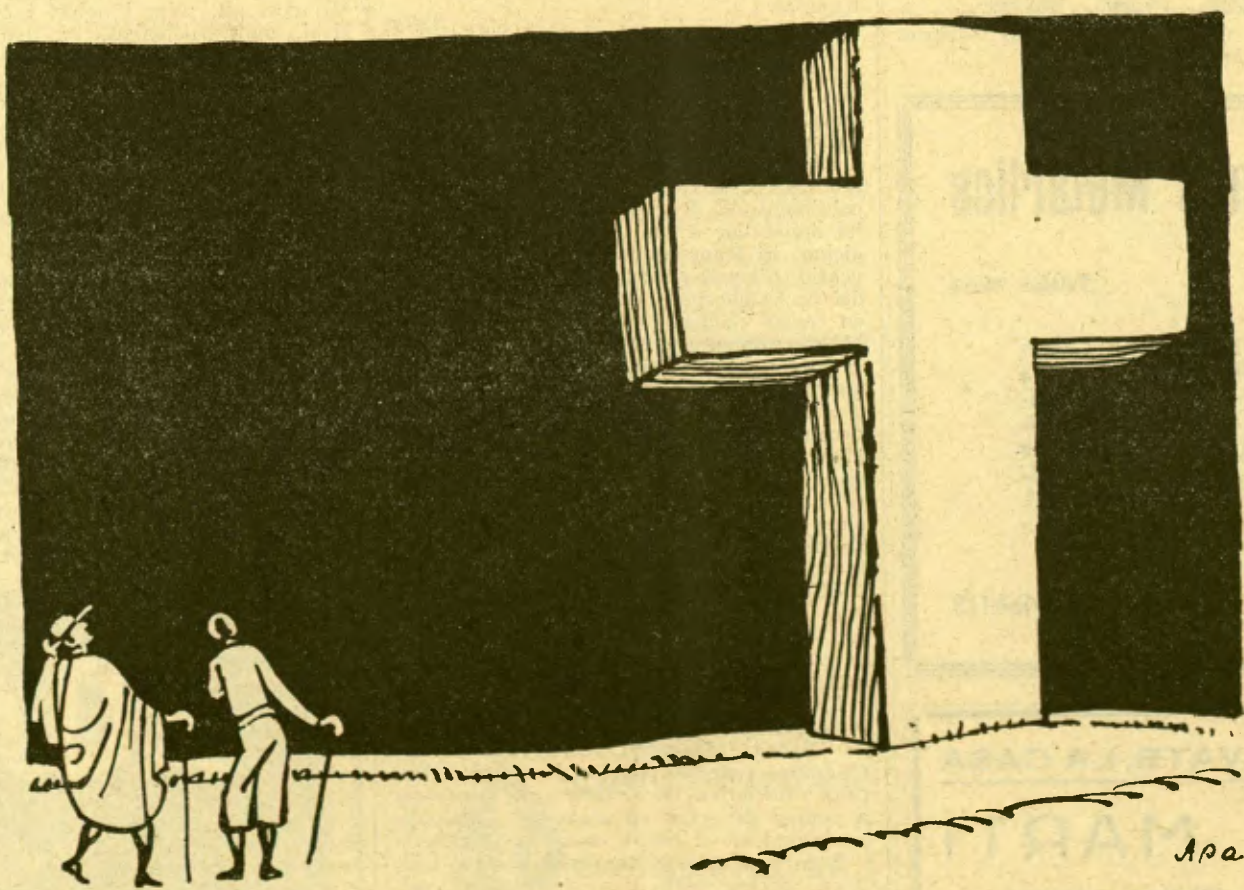
La Bàrcena se'l mirà rient.

—Vostè, falsificador?

—No ho sap pas prou! —respongué Roviralta—. Hi tinc la mà trencada. Hauria pogut ésser un falsificador de marca. Però, per desgràcia, he estat un industrial al qual els negocis han rutilat sempre bé...

Al revés de les perdus

Josep Maria Roviralta descrivia, després, a Catalina Bàrcena el seu viatge al Japó, i explicava que algunes famílies, allí, venen

L'ANY CRUCIAL

— Mentre no ho sigui per una creu gammada!

les filles als propietaris de cases de mala nota de Xangai.
— Es possible? — deia la Bàrcena.
— Tal com ho acabo d'explicar.
— I... les venen a molt preu?
— Això... Depèn de l'edat. Com més petites, més cares. Al revés de les perdius.

Camí de la posteritat

Les paraules se les emporta el vent; però hi ha frases vibrants que resten eternes. Tothom recorda alguna dita d'un savi, un escriptor, un general, un governant...

Hi ha frases que han fet trontollar el món, d'altres han quedat gravades en pedra o bronze...

Ara nosaltres n'hem pescat una que no sabem si restarà eterna, o si serà gravada per a exemple de la posteritat. L'ha dita un governant que porta camí d'esdevenir famós.

El nostre governador general va sortir de València cap a Barcelona per pendre possessió del seu càrrec.

En arribar a Castelló un grup de la C. E. D. A. va anar a l'estació.

Demaneu! Salutations, presentacions, enhorabones, etc., etc. Tot era goig. Al millor de la xerrameca sona la companya, talla l'aire un xiulet i el sevillano arrenca camí de Catalunya. Sonen uns aplaudiments, s'ha acabat la festa.

Els engrescats cedistes, camí del café, van comentant el pas del senyor Vilallonga.

De prompte un d'ells exclama:

— No ho sabeu? En arrencar el tren ha fet una frase.

— Una frase? — fan tots, admirats i dalerosos.

— De les bones? — inquireix un.

— Sí, sí; i de les nostres! — afirma l'interpellat.

— Digueu, digueu. Què ha dit? — pregunta tothom.

I l'afortunat coneixedor de la frase, l'explica així:

— Quan ha saludat per darrera vegada, ha dit: «Barcelona passa, Castelló es queda.»

— Oooh! — feren els cedistes admirats, mirant-se uns a altres.

El paper d'un director

El nostre estimat amic Cipriano Rivas Cherif, director artístic de la companyia de Margarida Xirgu que actua al Principal Palace, pendrà part excepcionalment en la interpretació de la comèdia de García Lorca que s'estrena aquesta nit a l'esmentat teatre, i el títol de la qual és *Doña Rosita la soltera, o el lenguaje de las flores*.

El paper que com a tal director artístic s'ha assignat ell mateix en el repartiment de l'obra, no és precisament d'allò més brillant.

Es tracta de sortir només a endur-se un sofà de l'escena cap a dins.

Sembla que el director només fa d'actor aquesta vegada, com algunes altres, amb l'únic objecte de donar exemple de disciplina.

Però a més a més, afegeix:

— Després de tot, l'escena del sofà l'han feta sempre els actors més consagrats.

Sensacional debut

Com que resulta que un sofà és una cosa difícil de portar per una sola persona, per molt bon actor que aquesta sigui, el senyor Rivas Cherif serà secundat avui en tasca tan modesta per un altre amic nostre, que en aquesta ocasió farà el seu debut a la companyia Xirgu no menys que com a «assistent general d'escenari».

Es tracta del senyor Daniel Planas, i no ens podem estar de dir-ho, tot desitjant-li un gran èxit, encara que ell ho portava molt d'amagatots només perquè no fos dit a MIRADOR.

No sap l'amic Planas que nosaltres tenim espies a l'altra punta del sofà.

Competències bancàries

A la penya de la Lliga, l'En Tallada es mostrava molt agrejat mentre els seus interlocutors celebraven els noms de l'Escalas i En Coll i Rodés:

— Però què us passa, que feu aquesta cara?

— Vosaltres direu! A aquest pas, l'Urquijo aviat semblarà el propi Ajuntament!

L'etern femení

La galeria gòtica de la Generalitat presenta una animació de revetlla. Domènec de Bellmunt capitaneja vint-i-quatre llucietes que, donant les primeres embastes a la Festa de la Modista, van d'una conselleria a l'altra sense trobar-hi el papa respectiu. Per fi, a la d'Assistència Social, el titular les rep amb gran satisfacció que a penes trasllueix la seva beninguda:

— Ara compreneu per què hi ha sempre tantes pinyes per ésser conseller!

«Tour de force»

En Barbat extremava les gentilesses davant les vint-i-quatre modistes, però, tot i la seva bona voluntat, no aconseguia ni un somriure de llunyana esperança, fins que, fent un darrer esforç, s'aventurà:

— Consti, senyoretes, que encara en puc fer alguna de descontenta: sóc un solter com una casa!

Sensibilitat

Una de les noies de can Rodríguez, veient la quantitat d'ordenances que pululaven per la Generalitat, preguntà:

— Que ha de tornar a venir En Trabat?

«In vino veritas»

La conferència que En Cristòfol Mestre donà dimecres darrer a la Casa del Penedès sobre el tema *El vi del Penedès pot tenir sortida al mercat interior?* fou un èxit en tots conceptes, menys en un: el del consum immediat del vi, puix que, en acabar, els elements de la Junta Directiva es reuniren al bar i, tots a la una, demanaren cervesa.

El barman, que és un murri, agafà el pot del blanquet i pintà a la vidriera d'entrada:

«Atenció! Beveu sempre vi del Penedès, que és el millor!»

El plec professional

Ramiro de Maeztu, l'acreditat insultador de Pi i Margall, abans de posar-se a predicar a la Sala Mozart davant de cinquanta *derechistas*, departia amb els organitzadors de l'acte que duïen a la mà un plec d'invitacions. Arrabassant-ne una, Maeztu la llegí i tot seguit els amonestà:

— *Es necesario que cuiden más del estilo, porque, la verdad, eso de val mismo tiempo les notifica que los locales donde han de tener lugar se notificarán por medio de la prensa...*

Ella

Paulina Singerman reuneix entre el seu públic el més selecte dels espectadors de revistes, encantats de la seva exquisida feminitat presentada dins els crespons més fins i, desitjosos d'ocupar els rengles d'orquestra de cap a cap, han obligat l'empresa del Romea a traslladar el piano i els faristolts a una llotja del prosceni.

En F. P., generós ofrenador de paneres de flors, només fa que preguntar pel benefici de l'actriu argentina i acaba sospirant:

— Que triga, Senyor, aquest dia!

Elles

Les senyores no són menys explícites en llur admiració. En sortir de veure *Un bébé de Paris*, una dama de la bona societat exclamava:

— *Y cómo marca la línea esa muñeca de mujer! No me asombra que los hombres pierdan el tino!*

El professor Charles Richet

Fa poques setmanes que en aquestes mateixes pàgines de MIRADOR ens ocupàvem d'un home de ciència d'història fecunda, lluitador infatigable per la pau: Georg Fr. Nicolai. L'actualitat, dolorosa en aquest cas, ens porta a parlar avui d'un altre savi de significació semblant, Charles Richet, acabat de morir.

Un paral·lel entre aquestes dues figures, tan diferents i mogudes pels mateixos ideals, ens demostraria com per camins oposats

Mantenia relacions estretes amb el grup de la *Revue des Deux Mondes* la redacció de la qual estigué instal·lada durant molts anys en la seva casa de la rue de l'Université. En 1907 publicà *Le passé de la guerre et l'avenir de la paix*, llibre del qual s'han fet moltes edicions i traduccions, en què defensa la necessitat del desarmament i de la federació de les nacions per assegurar la pau. Quasi coincidint amb la publicació de l'*Esquema de la Història uni-*

Charles Richet, voltat de professors i estudiants, al pati de la Facultat de Medicina de Barcelona

i en circumstàncies diverses hi ha interessos morals superiors que ajunten tots els homes de bona voluntat. En pocs casos es podrà parlar de vides més allunyades. Nicolai, procedent d'un medi econòmicament modest, jueu, perseguit moltes vegades, empresonat, revolucionari, promotor d'agitacions escolars i socials, canviant sovint de lloc de residència, obligat a expatriar-se per incompa-

versal de Wells apareix el seu *Abregé d'Histoire générale (Essai sur le passé de l'homme et des Sociétés humaines)*, de tipus semblant a l'anglesa, i que si no ha arribat a un grau tan gran de popularització, ha estat considerat com a superior per molts crítics. És el mateix esperit d'estudi de les arrels profundes dels esdeveniments, més que de les anècdotes brillants, i la mateixa espe-

*à mon ami M^r. V. Hanot.
Hommage sympathique
Ch. Richet*

Autògraf del Prof. Richet

tilibilitats. Richet, vida sense problemes immediats, sempre en una gran casa al mig d'un dels barris més aristocràtics, recollits i agradables de París, freqüentada per les primeres figures de la ciència i de les lletres, mecenas generós d'obres intel·lectuals i socials, honorat amb els més alts premis i distincions existents. Però els homes porten una flama interior, personal, per sobre de les diferències externes i de les circumstàncies. I és aquesta identitat íntima la que condueix els dos savis, tan diferents en aparença, pels mateixos camins: la fisiologia experimental com activitat central; l'obra de la solidaritat humana com ideal de treball.

Richet era fill d'un cirurgià de gran prestigi en els dies brillants del Segon Imperi. Operador hàbil, professor a la Facultat, metge a l'Hôtel-Dieu, en uns anys de pràctica professional activíssima pogué augmentar extraordinàriament la fortuna familiar. En aquest medi nasqué el fisiòleg en 1850. La seva carrera oficial es pot resumir en unes dates. Doctorat en medicina en 1877, doctor en ciències l'any següent, agregat a la Facultat de París en '78, catedràtic deu anys més tard, acadèmic l'any 1898, Premi Nobel en 1913. Tota una carrera triomfal.

No cal resumir ara la seva obra científica. S'ocupà dels més variats problemes fisiològics, portant a l'estudi de tots ells una metodologia precisa, plantejant les qüestions amb una visió ampla i atrevida. Entre aquests treballs, repartits en revistes i llibres de tot el món, es distingeixen el llibre sobre la calor animal (1889) i el descobriment del fenomen de l'anafilaxia que ha donat lloc a un capítol nou de la medicina. El fenomen, trobat amb Portier, en ocasió d'investigacions realitzades a bord del yacht-laboratori del príncep de Mònaco, en creuer científic per la Mediterrània, fou la determinant immediata de l'atorgació del Premi Nobel de Medicina. L'observació inicial és la següent: la injecció d'un extracte d'actinies produeix en els animals d'experimentació petites molèsties quasi inapreciables; en repetir uns dies més tard la mateixa injecció i fins quantitats molt inferiors, es desencadena una malaltia gravíssima que sovint acaba amb la mort de l'animal. La primera injecció, aparentment inòcua, deixa l'animal en un estat de sensibilitat especial pel tòxic, conegut amb el nom d'*anafilaxia*. Més tard s'ha demostrat que el mateix passa amb els sèrums terapèutics i per això és perillós repetir les injeccions i amb moltes altres substàncies.

Richet publicà el *Dictionnaire de Physiologie*, resum dels coneixements fisiològics de l'època (1898-1907). Dirigí també una magnífica col·lecció popular de clàssics científics; iniciativa que s'hauria de començar a pensar de posar en marxa a Catalunya per completar el nostre camp bibliogràfic.

A més d'aquesta amplíssima obra científica, Richet tenia una significació intel·lectual i social de gran valor. President diverses vegades de la Lliga Internacional dels Drets de l'Home, havia reclamat contra persecucions que sota diversos règims autoritaris havien sofert homes de casa nostra.

rança en un futur millor, que anima els dos llibres, expressió d'un moment efusiu i optimista de la postguerra. N'hi ha una bona traducció espanyola, bastant difosa. Treballador per l'ideal de la solidaritat humana, com hem dit, Richet fou l'únic fisiòleg francès que assistí al Congrés de Fisiologia d'Edinburg, el primer dels celebrats en la postguerra al qual es permetés de pendre-hi part als alemanys.

En els últims anys de la seva vida—potser en la recerca d'un camí i d'una esperança en els desigs d'immortalitat a mesura que els anys avancen—s'interessà pels problemes espiritualistes, i creà la paraula *metapsíquica*, que ha fet fortuna, per designar els fenòmens que depassen la possibilitat d'explicació per la psicologia corrent; denominació paral·lela a la de *metafísica*. S'esforçà a portar els mètodes objectius en l'estudi d'aquests fenòmens, amb menys fortuna que en les seves activitats anteriors. De tot això en sortí el *Traité de métapsychique*, també traduït al castellà i ben interessant de llegir.

No s'acaben aquí les múltiples activitats de Richet. Estrenà drames històrics, escriví sobre els temes més variats. En els últims temps, ja retirat de la càtedra, repartia els mesos de l'any entre la seva casa de París, per on es passejava, cobert amb una gran boina, que donava un aspecte estrany al seu cos, alt, prim i noble, i el sojorn estival, molt perllongat, en una illa de la seva propietat, en el grup de les Hyères. Home de mar i home d'humor, batejà el canot automòbil d'un amic i deixeble, un altre fisiòleg francès, Louis Lapicque, amb el nom d'*Antidromique*, que tenia una significació fisiològica en relació amb els problemes dels quals Lapicque s'havia ocupat, i ressonàncies gregues en la forma.

En 1924, Richet vingué a Barcelona, en ple hivern. Tenia ja setanta-quatre anys, i es passejava àgil—i sense abric—pels carrers de la ciutat. Donà dues lliçons memorables a l'amfiteatre gran de la Facultat de Medicina sobre regulació tèrmica i respiració; aquesta última, obra mestra de la conferència didàctica, amb demostracions elegants i espectaculars. Els estudiants, que estan obligats sovint a aguantar lliçons i conferències que no els interessen, ens donàrem de seguida que allò era una altra cosa. Ell s'hi lliurà, i mantenia llargues converses amb els nois en els patis de la Facultat, tot prenent el sol. Era un cas nou entre la gent que ens voltava. Donà també una lliçó a l'Ateneu Barcelonès, sobre metapsíquica. Fou un esdeveniment. Mai més no he vist la sala de l'Ateneu com aquell dia.

Circumstàncies especials feren que jo l'acompanyés sovint en la seva visita a Barcelona. Al seu costat, sentia la responsabilitat—trascendental o pueril?—d'anar amb un home del qual parlaven tan sovint els llibres que jo estudiava. Xènius s'ha lamentat que la seva generació no havia vist els Savis—amb majúscula—mai de prop. Jo sentia ben clarament, en aquells dies hivernals de 1924, que ja no podria mai lamentar-me d'això.

JAUME PI-SUNYER

L'APERITIV

La cultura del dolor. — Es pot afirmar, sense por d'equivocar-se gaire, que malgrat l'enorme producció de lletra impresa que cada dia s'engega al mercat, els homes en general saben avui dia moltes menys coses que cent anys o dos-cents anys enera. És evident, però, que avui dia els coneixements estan més a l'abast de tothom, que hi ha infinits mitjans perquè les persones s'assabentin amb una certa rapidesa de tot allò que és necessari per a formar la base d'una cultura sobre qualsevol ram o matèria. També és evident que els homes viatgen molt més i que és moltíssim superior el nombre dels individus que poden entendre i fins parlar i escriure una o unes quantes llengües a més a més de la que els és natural i pròpia. Però, malgrat totes aquestes coses, es pot dir que el noranta-cinc per cent dels humans s'empassen la dosi de cultura necessària per anar tirant, amb la rapidesa i la facilitat amb què s'empassen un comprimit d'aspirina per alliberar-se d'un doloret passatger. La immensa majoria de la humanitat (especialment en els nostres països de clima benigne) amb quatre fulls de diari, damunt dels quals passen els ulls amb una rapidesa sense contemplacions, ja en té prou per anar tirant i per intervenir en les converses i per produir les idees del dia. I en moltíssims casos, la ràdio substitueix el diari amb avantatges pel que l'escolta, perquè li cal menys esforç i li dona les noves del dia, i els elements de cultura encara més en forma de comprimit i molt més empassable perquè li ho amaneix amb música.

Avui dia les llibreries viuen exultants de volums i de novetat científica i literària, però a l'home mitjà, de totes les fortunes, això no li interessa. Abans, parlo de cent anys enera, tota persona d'una certa posició social tenia el deure d'interessar-se per alguna cosa que tingués un cert aire espiritual. Com que aquesta persona anava més a poc a poc que la gent d'avui dia, i no li havien posat aquest motor idiota que tots portem en l'època present, tenia més temps per tot, tenia temps per meditar, per païr, per assimilar allò que formava la base de la seva cultura, i aquesta persona, sense ésser un professional de les idees, podia elaborar idees pròpies que li servien per contemplar els capvespres o les sortides de sol.

Avui dia, que el nivell de la cultura i del pensament cada dia és més baix, es pot observar, però, com a cada moment es crea un desig de cultura, o una necessitat de cultura que de vegades no passa de mera curiositat o tafaneria, però que d'una manera o altra crea coneixement.

Aquest fet és produït pel dolor (un dolor físic, un dolor moral, una desgràcia, etc.); és el que podríem dir-ne la cultura del dolor. L'home necessita que es produeixi un desastre, de la forma i qualitat que sigui, per interessar-se a enriquir els seus coneixements. Imagineu-vos, per exemple, una família de tranquils negociants, forts en l'aritmètica i altres ciències aptes per a cargolar pacíficament el proïsme. Aquesta bona família no s'ha interessat mai, ni el pare ni la mare ni les ties, per res que faci referència a ciències biològiques; tenen del cos humà i del seu funcionament una idea aproximada a la que es té d'una golla de mals endreços. Un bon dia, el pare, la mare o la tia són víctimes d'un greu conflicte que se'ls ha produït al fegte, posem per cas. Aquella bona gent consulten metges especialistes, i comencen a tenir una cultura sobre el fegte; si el malalt i la malalta són d'importància, es crea un estat de preocupació; la família irradia a totes les coneixences i amistats, a tot allò on tingui relació o influència, aquesta preocupació sobre el fegte, sobre l'existència, funcionament i patologia del fegte. D'aquesta manera, un nucli humà qualsevol ha descobert, i ha convertit en tafaneria, curiositat o cultura, allò que els ha servit el fegte d'un senyor conegut.

Aquest exemple de la cultura produïda per un dolor es pot anar veient en tots els camps i totes les esferes, fins a les més altes, fins a les més grandioses catàstrofes.

Sense anar més lluny, ara vivim un fortíssim cas de ràpida i apassionant cultura produïda pel dolor. Es tracta de la guerra a Etiòpia. Són a mils les persones que a la nostra ciutat, sense anar més lluny, han adquirit una sèrie de coneixements geogràfics i etnogràfics que sense el dolor, sense la cruenta i sensible catàstrofe d'una guerra, no haurien adquirit mai.

Quants barcelonins ara fa un any tenien una idea de l'existència d'Addis Abeba o del mapa d'Etiòpia? Jo estic seguríssim que no arribaven de bon tros a un mig per mil. Llevat d'alguns escolars, que gairebé sempre tenen una idea mecànica de les coses, malgrat els grans invents de la pedagogia, perquè la pedagogia moderna és una de les més autèntiques ensarronades que es coneixen, estic cert que la immensa majoria de senyors que remenen un centenar de temes pels cafès, els despatxos i les cases particulars, tenien un concepte d'Etiòpia, dels seus costums, de la seva organització política i social, d'una vaguetat aproximada a la vaguetat dels meus coneixements sobre les penes eternes de l'Infern. Però en aquest cas, com en moltíssims casos, el dolor fatalment ha produït una cultura. I jo trobo lamentable que hagi d'ésser el dolor el que distregui per uns moments la banalitat de la nostra època, i li imposi el deure d'abocar-se damunt les coses, d'assabentar-se de què són i com són les coses.

JOSEP MARIA DE SAGARRA

Aquest número ha passat per la censura

Canòdrom Guinardó

Tots els dimarts i dijous a les 10 de la nit, i dissabtes i diumenges tarda i nit,

grans curses de llebrers

FREIXENET

Sant Sadurní d'Anoia

Societat Espanyola de Carbur Metàl·lics

Correu: Apartat 190
Tel.: "Carburós"

BARCELONA
Mallorca, 232

Telèfon 73013

CARBUR DE CALCI; Fàbriques a Berga (Barcelona) i Corcubion (Corunya) : : OXIGEN 99 % DE PURESA. Fàbriques a Barcelona, València i Còrdova : : ACETILEN DISSOLT, Fàbriques a Barcelona, Madrid, València i Còrdova : : FERRO MANGANES i FERRO SILICI : : SOCARRIMAT i SECAT de fils i peces de seda, cotó i altres teixits : : CALEFACCIO INDUSTRIAL de laboratoris i domèstica : : GENERADORS, BUIRADORS, MANOMETRES, materials d'aportació per la SOLDADURA AUTOGENA

PRESSUPOSTOS ESTUDIS CONSULTES I ASSAIGS GRATIS

PER A FOTOGRAVATS, LA CASA

ANTONI MARTI

Màxima rapidesa □ Màxima qualitat

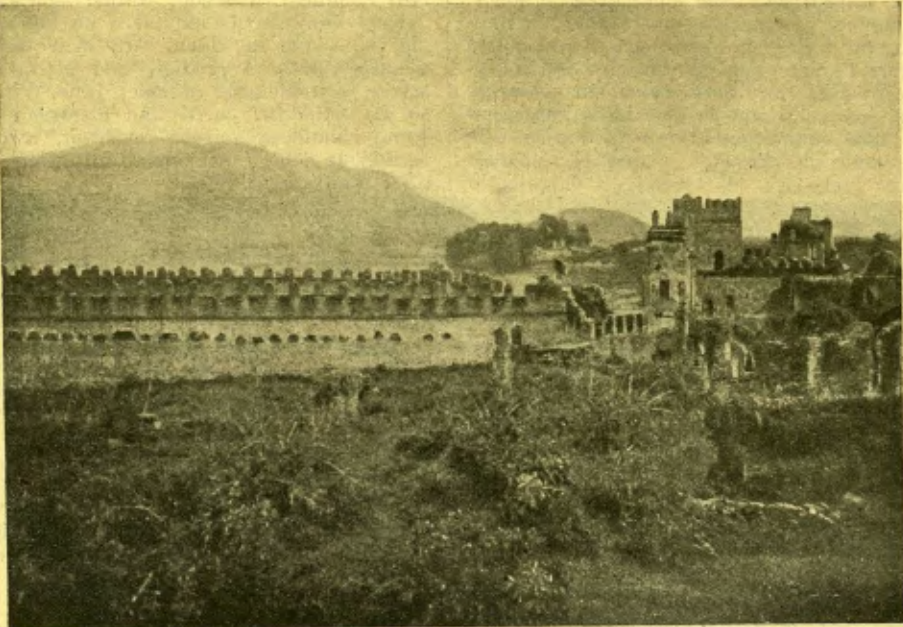
AVINYÓ, 19, pral. : Telèfon 17047 : BARCELONA

MISSATGERS DE LA CIVILITZACIÓ

Les visites dels Caproni

La civilització europea continua fent sentir a l'Àfrica els seus efectes. Mai, als altiplanells d'Abissínia, no havien pogut tastar els indígenes l'eficàcia dels grans avions trimotors de bombardeig ni la perfecció de les bombes incendiàries, que com el lector sap constitueixen una meravella d'enginy, prova de l'alta intel·ligència dels blancs que tan admirablement han sabut inventar-les i perfeccionar-les... Així, ara ja no han estat exclusivament les columnes etiòps en marxa

comparar les dues actituds, la del bàrbar i la del civilitzat; jutgi el lector: «El govern italià pot creure's perfectament amb el dret de bombardejar-nos quan sortim de la capital i anem a compartir les sofrències dels nostres soldats i defensar la nostra terra. Però el bombardeig de ciutats obertes com Dabat i Gondar i nombrosos pobles habitats solament per pacífics camperols, sense tropes i sense mitjans de defensa, així com l'acció de matar dones

Restes dels castells edificats pels portuguesos a Gondar

les que hauran pogut convèncer-se dels avantatges que els oferirà la civilització europea, la qual des del 3 d'octubre ha travessat les seves fronteres per anar a portar-los a ells, pobres bàrbars, la cultura. Han estat també les ciutats abissínies—pobres i modestes ciutats de *tuculs*, cabanyes de tàpia i canyes. Es clar que, degut precisament a aquesta modestia insignificant, les ciutats abissínies semienrunades treuran grans avantatges de les visites successives dels perfeccionadíssims Caproni: un cop destruïdes les seves misèries barraques i els pocs edificis un xic seriosos que hi havia, serà fàcil als civilitzadors reconstruir-les sota un aspecte molt més modern, cosa que tindrà el doble avantatge de perfeccionar el rudimentari urbanisme abissini i de procurar bones contractes amb constructors d'obres i proveïdors de material, que és el que els europeus, tant si són negocients aprofitats com exemplars funcionaris de *pot de vin*, van a buscar a les terres colonials... Car, amic lector, especialment és a això al que es diu *civilitzar*!

Aquestes amigables visites culturals són, com anem a veure, ni més ni menys que la continuació d'un llarg i heroic esforç per elevar el nivell dels bàrbars habitants d'Etiòpia. Coincidint amb la bella gesta—el mateix dia, precisament—Mussolini pronunciava un solemne discurs a la sessió inaugural del que a Itàlia se'n diu Cambra. En aquest discurs, lamentant-se del mal tracte que la Societat de les Nacions donava a Itàlia, recordava que no s'havien realitzat les converses que ell esperava i hauria volgut per a resoldre—resoldre a la seva manera, és clar—el conflicte, sinó que «en lloc de les converses concretes que semblaven a punt d'entaular-se, arribà la promulgació de les sancions contra l'agressor, essent en aquest cas l'agredit un poble al qual Itàlia havia donat les primeres lliçons de civilització»...

Tals eren les paraules del Duce el dia 7 del corrent mes. I el mateix dia 7 atornaven l'aire de l'altiplanell abissini aquelles esquadres d'avions que anaven a portar missatges de cultura, és a dir, a continuar donant el curs de civilització als inicis del qual es referia, sense ironia, el dictador italià en parlar d'aquelles «primeres nocions de civilització»...

En contrast amb aquella prudència i elegància que caracteritza els homes nobles d'ànim i superiors d'intel·ligència i de la qual Mussolini ha donat tantes proves en els seus actes i en els seus discursos, el pobre bàrbar de l'emperador d'Etiòpia, en lloc de comprendre que el que rebia era una lliçó de civilització i d'encaixar-la amb satisfacció i aprofitament, ha enviat una protesta a la Societat de les Nacions, protesta que, pels seus termes, val la pena de reproduir ací perquè un cop més es puguin

comparar les dues actituds, la del bàrbar i la del civilitzat; jutgi el lector: «El govern italià pot creure's perfectament amb el dret de bombardejar-nos quan sortim de la capital i anem a compartir les sofrències dels nostres soldats i defensar la nostra terra. Però el bombardeig de ciutats obertes com Dabat i Gondar i nombrosos pobles habitats solament per pacífics camperols, sense tropes i sense mitjans de defensa, així com l'acció de matar dones

Mirant a fora

Apòleg

Un químic espera, al Palazzo Venezia, que el Duce el pugui rebre.
— Bé — li diu el dictador quan el té davant —. Quin gas és el més potent i el més perillós?
— L'incens.

Les modes angleses a Itàlia

«No basta canviar el nom del bridge i anomenar-lo amb el mot italià *ponte* per a sentir-se una veritable italiana. El que cal és suprimir completament aquest joc i esmerçar el temps en coses més serioses.» (Ottobre, Roma.)
«El golf ha triomfat de les sancions. En efecte, la Federació nacional de Clubs de Golf d'Itàlia ha decidit que els italians poden jugar al golf, però que seria preferible que es canviés el nom britànic d'aquest joc. De moment, encara no se li ha trobat cap altre nom.» (Morning Post, Londres.)

Com anirà això?

Itàlia ha reaccionat fortament contra l'extensió de les sancions al petroli. Es diu que un ambaixador italià hauria exclamat: — La sanció del petroli és la guerra!
Però si la manca de petroli impedeix que Itàlia faci la guerra a Àfrica, amb què podrà fer-la a Europa?

L'oposició necessària

L'ambaixador de França a Londres, Corbin, feia notar a Baldwin amb quina oposició més formidable haurà de comptar el govern des de les recents eleccions, ja que aquella ha obtingut 10.039.589 vots contra 11.616.237 en favor del partit governant.
— Exacte — digué el primer ministre —; però aquesta oposició em farà molt de servei.
I davant la sorpresa del diplomàtic, afegí: — Aquesta oposició em permetrà de calmar, esgrimint-la com una amenaça, certes exigències del conservadors.

Charles Richet, dramaturg

Sota el pseudònim de Charles Epheyre, el fisiòleg Charles Richet — del qual ens ocupem extensament en una altra pàgina — havia escrit obres en vers i en prosa, algunes coronades per l'Acadèmia Francesa, i diverses obres de teatre, com *La Mort de Socrates*, que s'estrenà a l'Odéon.
El seu somni, que no veié mai realitzat, era d'ésser interpretat al Françaís. Se n'aconsolà amb aquesta frase: — A Molière no li han agradat mai els metges.

Henri Pirenne

Per bé que poc conegut del gran públic, Henri Pirenne, que ha mort fa pocs dies, era un gran historiador. La seva Història de Bèlgica, començada a publicar fa deu o dotze anys, ho demostra.
— No penso — deia — que l'ofici d'historiador objectiu impedeixi necessàriament un home d'ésser un bon ciutadà i un patriota.
I ho demostrà personalment quan l'ocupació alemanya. Von Bissing, a Gand, d'on era professor Pirenne, el cridà i començà parlant-li en alemany. Pirenne no responia.
— Però, senyor professor, crec que sabeu l'alemany — va dir, impacient, el general.
— El sabia, però vaig oblidar-lo el 4 d'agost de 1914.
La seva actitud durant la invasió el feu deportar. En el lloc on el destinaren, no sols va recuperar l'alemany, sinó que encara, de passada, va aprendre el rus. Va recuperar tan bé l'alemany, que el poblel on Pirenne residia encara en octubre de 1918, fou el primer de la Prússia Oriental que va proclamar la República.

Aforismes de Mark Twain

En ocasió del centenari del naixement de l'humorista americà, s'han publicat alguns fragments inèdits del seu diari, com aquests: «El sentit moral permet d'adonar-se del que és moral, i d'evitar-ho. El sentit immoral permet d'adonar-se del que és immoral, i de fruir-ne.»
«Gràcies a la bondat de Déu, nosaltres els americans tenim en el nostre país tres coses d'allò més precioses: la llibertat de llenguaatge, la llibertat de consciència i el seny de no aprofitar-nos mai ni de l'una ni de l'altra.»
«La bona educació consisteix a dissimular el gran cas que fem de nosaltres mateixos i el poc cas que fem del altres.»

Compreu BRISAS Revista il·lustrada
Selecció d'Art, Literatura, Modes, Decoració, Esports, etc.

SASTRERIA
F. COMAS

FONTANELLA, 9 PRAL

DISTINCIO-BON
GUST - QUALITAT

ESPECIALITAT EN
VESTITS DE
SOCIETAT

L'ACTUALITAT INTERNACIONAL

De Masaryk a Benes

Des de fa algun temps es parla d'un canvi en els alts càrrecs de Txecoslovàquia, canvi d'homes, no d'orientació política. Ara la notícia és confirmada i el canvi és imminent: es tracta de la substitució de Masaryk per Benes en la presidència de la República.

Txecoslovàquia és una mena d'oasi de democràcia en l'Europa Central, de democràcia en plena funció. Aquesta circumstància, a més a més del seu passat històric,

Benes

tòric, dona al país una especial importància, de manera que tot el que hi passa interessa l'opinió pública internacional.
El fet que Masaryk es retirí de la presidència de la República ha estat una sorpresa per molts, ja que tothom sabia que era voluntat popular que romangués en el seu alt lloc per tota la seva vida. Però les condicions de salut—i el sentit de responsabilitat que posseïx en tan alt grau—han induït el gran ancià a deixar a una altra persona el lloc que ocupava. Essent així, no ha causat cap sorpresa, en canvi, que el seu successor sigui Benes.
El ministre d'Afers estrangers de la jove República ha estat el més eficaç col·laborador de Masaryk en la reconstitució nacional i, assolida aquesta, ha donat repetides proves de seny i d'habilitat d'estadista. I no solament les ha donades en el seu país, sinó també a Ginebra, on sovint ha resolt situacions delicades i difícils.

Altres vegades ja, hem parlat aquí mateix de Masaryk, aquest home que, sota certs aspectes, pot ésser definit com el Cavour de Txecoslovàquia.
Nascut en 1850, acabats els seus estudis es dedicà a l'ensenyament en aquella Universitat de Praga que compta amb sis segles d'existència i la qual, quan Masaryk n'era professor, estava dividida en txeca i alemanya. En 1883 fundà la revista *Athenaeum*, que el féu conèixer entre els intel·lectuals de tot Europa.

Fins a 1890 no entrà en la vida política. Fundador del «partit del poble», es dedicà, fins que esclatà la guerra, a la política i a l'educació social de Bohèmia. Diputat a la Cambra austríaca, quan el procés contra cinquanta-dos serbis acusats d'alta traïció, Masaryk, des del Parlament, els defensà, tot denunciant els mètodes de la policia austríaca contra els habitants de Bòsnia i Herzegovina.
En desembre de 1914, ja en plena guerra, marxà d'Àustria. Es refugià de primer a Ginebra, i als Estats Units, Londres i París successivament, fent activa propaganda del seu país. En 1915 llançà la famosa crida als seus compatriotes, notificant-los la

formació d'un Comitè revolucionari, del qual Masaryk era president i Benes secretari. En 1917, després de la revolució russa, formà amb els presoners txecs aquella famosa Legió Txeca que combaté en els fronts francès i italià. En 1918 reeixí a fer adoptar a Wilson la idea de la independència txecoslovaca i iugoslava. Finalment, el triomf dels aliats li permeté de realitzar el somni per a la consecució del qual tant havia treballat: la reconstitució de Txecoslovàquia en nació independent.

Si Txecoslovàquia existeix es deu a Masaryk, però cal reconèixer que en l'home que ara el substitueix en la presidència, molt més jove que ell—l'any passat en complí cinquanta—, trobà un col·laborador d'una vàlua inestimable.

No és gaire fàcil imaginar una carrera més ràpida que la d'aquell estudiant txec que arribà a París, un dia de 1905, portant per tot bagatge una matrícula de la Sorbona i seixanta corones, capital a penes suficient per a poder tirar, en aquells temps, un parell de mesos.

L'any 1915, ja professor—els estudis a la Sorbona no havien estat endebades—, Benes arribà a la frontera alemanya del nord de Bohèmia amb un pasaport fals. A partir del 16 de febrer de 1916, Benes fou secretari general del Consell nacional dels Països Txecs, i un any després s'aconseguia inscriure Txecoslovàquia en la llista tramesa al president Wilson de nacions a alliberar. Derrotats els austríacs a Vittorio Veneto i ensorradà la monarquia bicéfala, Benes, transformat en ministre d'Afers estrangers, desenrotllà una acció prodigiosa per a la formació del nou Estat. D'aleshores ençà, aquest ministre ha estat inamovible en el seu càrrec.

D'ençà que, en execució del tractat de Versalles, es constituí la Societat de les Nacions, han passat moltes coses, molts homes hi han alternat, moltes idees hi han estat exposades, molts propòsits—sovint restats a l'estat de tals—hi han estat manifestats. En aquests setze anys de vida amb què compta l'organisme ginebrí, Benes ha seguit sempre una línia de conducta coherent, sempre s'ha mantingut en la seva posició en la causa de la pau.

Per aquesta causa, precisament, ha estat també el creador de la Petita Entesa i s'ha posat al costat de Titulesco en el projecte d'aquest de formar la Unió Balcànica.

Entre els records de la nostra llarga carrera periodística, ens és un dels més grats el d'haver conegut a Ginebra el futur president de la República Txecoslovaca, justament quan la seva creació, la Petita Entesa, donava els seus primers passos. Benes ens digué que volia dedicar tots els seus esforços a fer-ne una cosa forta al servei de la pau. I no es pot negar que ha sabut reeixir en aquesta comesa no gaire fàcil, si es consideren les insídies i intrigues que no han parat de dirigir-se contra la unió dels tres Estats.

Per la nostra impressió d'aquells breus contactes amb Benes, podem dir que, encara que no es trobi en el començ de la joventut, mantindrà per molt llarg temps aquella vivacitat sense ostentació, aquella prestesa de paraula i aquell gest elegant que tant l'han fet distingir en els ambients ginebrins.

Benes coneix a fons tots els problemes internacionals—com, d'altra banda, els del seu país—i el seu allunyament de l'escacquer internacional, per bé que al servei del seu país, no pot deixar d'ésser lamentat per tots els que confiaven en la seva prudència i el seu seny. Els demòcrates de tot el món no poden menys, però, que estar contents de veure al cap d'un país que sempre ha estat fidel als principis democràtics sobre els quals es constituí, un home que seguirà el mateix camí lluminosament recorregut pel gran Masaryk.

TIGGIS

CODORNÍU

AUTO-LITE
BATTERIES

LA MARCA DE FAMA MUNDIAL
SENS COMPETÈNCIA
EN DURACIÓ I ECONOMIA
ESTACIÓ DE SERVEI:
GARATGE ELECTRIC
Moia, 6 i 8

PERELADA

VINS - XAMPANY

Distribuidor exclusiu: FRANCESC QUINTANA. - Llúria, 225. - Barcelona

EL CINEMA

EL DIA 20 S'ESTRENA

"El Somni d'una nit d'estiu"

PRECISIONS

Max Reinhardt en altre temps havia malparlat del cinema, però el cinema no és allò que era aleshores i Max Reinhardt ha canviat, com tants d'altres, d'opinió sobre aquest particular. Sobretot la introducció de la paraula li ha semblat decisiva.

Els que podrien pensar que aquest canvi de tàctica obeeix a raons circumstancials no desconeixen de ningú l'exili de Max Reinhardt, no haurien d'oblidar que molt abans de presentar-se aquestes circumstancials, Max Reinhardt havia estat a Hollywood preparant amb Lillian Gish una versió d'*El Miracle*. El que succeïa és que la casa productora s'acovardí davant les exigències del cèlebre postor en escena i el projecte avortà.

Ara, les exigències de Max Reinhardt amb *El somni d'una nit d'estiu* han estat molt superiors a les que acabem d'alludir, però aquest cop s'ha trobat una casa productora que s'ha arriscat a dir sí a tot el que l'atreu director demanava, i així, hem vist el cinema americà llançar a una experiència que, per les seves ambicions, no té precedents en la història del cinema.

Tractant-se de portar Shakespeare al cinema, Max Reinhardt no podia elegir millor l'obra, *El somni d'una nit d'estiu*, amb *La Tempesta*, és sens dubte aquella que ofereix, dins el repertori shakesperian, més possibilitats a una inspiració específicament cinematogràfica.

Portar Shakespeare al cinema! Ja veiem, a propòsit d'això, obert un debat de difícil conclusió. Però aquí caldria, si més no, puntualitzar unes quantes precisiones.

De cada deu films que hem admirat i la visió dels quals ens ha procurat un goig, al qual de cap de les maneres no voldríem renunciar, podem comptar que nou almenys són producte de l'adaptació d'obres literàries. I la crítica ha aplaudit el treball de Seastrom adaptant *La Lletra Vermella*; Korda adaptant Pagnol; G. Cukor adaptant el *David Copperfield*. Que el debat prengui una virulència extrema a propòsit de Shakespeare, això és solament un testimoni d'admiració a la grandesa única del gran poeta anglès, però ens semblaria un xic inconseqüent marcar ací línies divisòries i dir: fins aquí és legítim... més enllà, no!

El somni d'una nit d'estiu, com tota obra de teatre, porta implícita la voluntat de representació. Aquesta representació marca l'entremig entre la imaginació de l'autor i la de l'espectador. La representació és un conductor d'idees i sentiments. No veiem per què no ha d'ésser possible que el cinema vagi a cercar allí on sigui els elements per als seus assumptes i ens ofereixi, doncs, una representació cinematogràfica de una obra genial.

Per la nostra banda, ens felicitem que Max Reinhardt, en lloc de fiar-se de la seva

imaginació creadora, s'hagi recolzat amb una fidelitat exemplar damunt un assumpte que és el fruit d'una de les imaginacions creadores més portentoses que han habitat aquest món. Si Max Reinhardt, per respecte a Shakespeare, no hagués titulat el seu film *El somni d'una nit d'estiu*, per bé que tothom s'hauria trobat agradablement sorprès, no hauria deixat d'ésser el procediment jutjat com el summum de la desaprensió.

Esperits del bosc en un descans de la filmació d'*El Somni d'una nit d'estiu*

A més, encara. Mai de la vida no podem veure a Barcelona, damunt les taules, unes dones tan boniques i que diguin tan bé el text de Shakespeare com ho fan Jean Muir i Olivia de Havilland en aquest film, un Bottom tan impressionant com el que ha jugat James Cagney, ni uns decorats ni uns vestuaris tan magnífics dins el gust més exquisit com els que ens ofereix la versió de Max Reinhardt... Això per no parlar sinó de les coses que no són precisament cinematogràfiques. Però ja és hora que parlem del film.

EL FILM

Caldria veure el film en síntesi. Abastarlo d'un cop d'ull. Com que la pel·lícula dura dues hores i quart, això és un xic difícil. Cal tenir com a condició mínima la sort de veure el film almenys dues vegades, condició que ha pogut realitzar ja el que subscrigui aquestes ratlles. Aleshores, com que el film beneficia de l'admirable esquema shakesperian, l'obra apareix en tota la seva majestuosa ordenació i equilibri perfecte i en aquella triple harmonia en què l'acció es mou (l'esperit, la noblesa, el poble).

Més important que l'èxit de la realització de tal o tal altra escena, és doncs la impressió de conjunt, és a dir, fins a quin punt Max Reinhardt amb l'oberta col·laboració del filtre màgic que és la música de Mendelssohn, ha aconseguit imposar el ritme convenient a l'ànim de l'espectador sensible, bressant-lo en el sortilegi d'aquest brogit d'invenccions temeràries, de passions ardents, de burles malenconioses i d'encís poètic. Creiem que hi ha reeixit en gran manera. L'espectador és invitat a realitzar el somni més enginyós, més ric de resonàncies sentimentals i a entrellucar vertiginosament i en la incoherència mateixa del somni, insondables perspectives sobre els miratges folls que es divideixen els homes.

Sentim com mai la manca d'espai que no ens permet dir tot el que voldríem sobre aquest film que és llarg i dens ensem. Remarquem, almenys, alguns moments capitals.

El scherzo. Tal com ja dèiem en el nostre article anterior, la imatge cinematogràfica amb la seva mobilitat ha pogut donar un espectacle capaç de sincronitzar amb la música frenètica i d'una lleugeresa impalpable de Mendelssohn. Després d'un preàmbul que fa una impressió profunda i en el qual assistim al poblament del bosc pels elfs, nimfes i gnomes que acuden de tots indrets, i que mostra la personificació dels aspectes diversos de la natura, el *scherzo* íntegre de Mendelssohn dona lloc a un desplegament feliç del ballet.

Puck. De tot aquest món fantàstic que governen Oberon i Titània i les commocions del qual tanta resonància tenen en el curs de les estacions i en el curs de les passions humanes, destaca Puck, que és l'esperit de facècia en acció. El jove i jove actor Mickey Rooney s'ha encarregat d'aquest rol, que és, com podeu suposar, una de les més grans amenitats del film. Les darreres escenes, en les quals mima d'una manera burlesca la conducta dels amants perduts, són d'una graciositat que desafia tota descripció.

El duo de Bottom i Titània. Serà curiós de veure com el gros públic es pendrà aquest episodi. La gran beutat d'Anita Louise bressant i acarant amorosament el cap d'ase de James Cagney. Quin patetisme! Quin extravagant aiguabarreig de tragèdia i comèdia.

James Cagney ha fet ací el seu millor rol. És enorme, indescriptible... Primer pel tacte, després per la vista — en les aigües del rierol —, Bottom descobreix que té el cap d'un ase. Ja ho veureu, és senzillament una interpretació insuperable.

La disputa de les amants. I bé, no essent possible allargar més aquest article, citem encara i com a cita indispensable, la disputa de les dues amants, Elena i Hèrmia, disputada atada pels rivals Lisandre i Demetri. Quin brio, quin ritme en el diàleg, quina interpretació de més fogosa vehemència! Ens imaginem que aquest serà un dels moments que el públic assaborirà amb delectança.

Hauríem volgut parlar també de la cooperació de la música, del treball de Korngold en la confecció d'una partitura al servei d'aquest espectacle tan saturat precisament de suggerències musicals. Al costat de l'obertura i de la *suite d'El somni d'una nit d'estiu*, han estat utilitzats algunes romances sense paraules (*Cant de primavera*, *Barcarola*, *La Filadora*), un motiu de la *Sinfonia escocesa* i el *Rondó capricós* per a piano, que procura un dels moments més fantàstics de la pel·lícula.

Terriblement incomplet aquest article, el voldríem resumir dient: aneu a veure *El somni d'una nit d'estiu*. És un film que no s'assembla a cap més. És l'obra més ambiciosa que ha posat en marxa el cinema. És un espectacle meravellós que porta una música immortal.

JOSEP PALAU

Films estrenats

CATALUNYA. — F. Gargallo, l'autor de *Sor Angèlica*, sap manipular amb habilitat de prestidigitador la desigualtat social, l'amor maternal, el fetitisme de la virginitat considerada com un capital d'honor, els amors contrariats, els infants víctimes innocents i tots els elements que emocionen sempre l'ànima popular. Ara ha escrit l'argument basat en un d'aquells standards sentimentals que entredreixen més la massa — la diferència de classes —, i en el qual els pobres i els rics, els bons i els dolents, la

tracten aquesta mena d'obres amb una barreja finíssima de tendresa i d'ingenuïtat adorables. *La petita coronela* i *Anita la de pèl roig* són films exquisits que no oblidarem fàcilment. I segon, perquè aquests deliciosos i minúsculs fenòmens no fan comèdia, sinó que la viuen. Ara hem vist un d'aquests infants prodigi, una petita gran actriu veritablement notable, Jane Withers, en *La reina del barri*, una història rosa d'una candidesa gairebé revoltant, però divertida de debò, i explicada amb molta gràcia i molta sensibilitat.

Claudette Colbert

TIVOLI. — Aquell *Comte de Montecristo*, en el qual els bons són perseguits amb una ira implacable i els dolents castigats amb una meticulositat i un refinament engrescadors, ha estat portat per primera vegada a la pantalla parlada per Rowland V. Lee. Si exceptuem un deliciós procés a l'americana que clou el film, aquest, molt mogut i variat, molt distret, ha estat tractat amb una certa dignitat, amb sobrietat i propietat.

COLISEUM. — *Mons priuats* és una història d'amor, de gelosia professional, de coqueteria perversa i de follia, que transcorre en un asil d'alienats. Aquest film és una pintura molt aprofundida d'animes i del xoc entre dos sistemes de guariment, plena de matisos psicològics i amb dos o tres fragments trasbalsadors.

Charles Boyer, que reix ací la seva millor interpretació americana, i la intel·ligentíssima Claudette Colbert, són els protagonistes de *Mons priuats*.

SEBASTIÀ GASCH

comèdia i el drama, s'enfronten amb una simetria de mestre de cases a la qual el gran públic és sempre molt sensible. El conegut operador Porchet pare, convertit en director, ha explicat aquest argument sense audàcies tècniques ni accent personal, però amb honestat de bon artesà i molta correcció.

MARYLAND. — *Stradivarius* és la història d'un gran amor i d'un violí, la primera meitat de la qual ha estat narrada amb sensibilitat i gust, pudor i finor, distinció i estil, qualitats no gaire corrents en el cinema alemany, que cau sovint en les exageracions i la pallassada afectada, en l'absència de tacte i de mesura. La segona meitat, afeixugada, per trossos de documents de la guerra molt borrosos i per rotllons de diari, és més matussera.

FANTASIO. — Shirley Temple, Edith Fellows, que fou la gran revelació de *Succeï una vegada*, Ann Shirley... Aviat hi haurà una criatura precoç a cada cantonada. Aviat n'hi haurà més que un foc no en cremaria. Però per nosaltres ja poden anar fent. No pensem pas deixar-nos d'aquest ús i abús. Primer, perquè els americans

ASTORIA. — Tret d'una novel·la de Pierre Mac Orlan, *La Bandera*, film realitzat per Duvivier, ens presenta un home que, fugint d'un crim i d'un xivato que l'empaita per a cobrar la prima, s'allista al *Tercio Extranjero*, ple de gent com ell. La defensa d'un fortí els transforma tots en herois. Duvivier sap bellugar les multituds i la camera. Els intèrprets, en general, ben triats, fora d'Annabella, que no té la corda dramàtica.

Però hi ha un altre aspecte del qual no podem parlar com voldríem, i no el volem pas passar per alt. Aquesta pel·lícula, glorificadora del *Tercio*, és llàstima que no pogués ésser estrenada a Barcelona catorze mesos enrer. De totes maneres, li augurem un èxit clamorós en els cinemes de les barriades populars i, encara més, a Astúries, si és que gosen projectar-l'hi.

J. C.

Des del setembre, compreu el 15 de cada mes
CINE-STAR
magazine cinematogràfic

PUBLI-CINEMA
Passeig de Gràcia, 57. - Telèfon 79681
Sessió contínua de 11 matí a 1 matí
SEIENT: UNA PESSETA

CURIOSITATS MUNDIALS
Interessants reportatges U. F. A. exclusiu

CAMPIONS DEL TRAMPOLI
Esportiva de Paramount

LA ENERGIA DE LES PLANTES
Meravellosa documental U. F. A.

NOTICIARIS D'ACTUALITAT
MUNDIAL segons visió PARAMOUNT
i ECLAIR JOURNAL; exclusiu.

EL JARDI DE MICKEY
Segon: Mickey Mouse, a tot color

FANTASIO

DEMA ESTRENA

El primer film de
Max Schmelling
la creació més deliciosa
de

**ANNY
ONDRA**

**DILLUNS ESTRENA
COLISEUM**

Un film musical
com deuen ésser

Una pel·lícula divertida
que veureu amb
plaer i que torneu a
veure encara amb
plaer més gran

ES UN FILM **Paramount**
Director: Franck Tuble

DEMA ESTRENA

Sacrificà molt més que
la seva vida. Sacrificà la
seva honra i el seu amor
per la societat en perill

FEMINA

CINEMA CATALUNYA

A diari, una
aglomeració de
públic per a
admirar el film
de la màxima
emoció

Argument de
F. GARGALLO
(Autor de Sor Angèlica)

EL TEATRE

AVUI, AL PRINCIPAL

“Doña Rosita”, de García Lorca

Pels darrers dies del passat octubre, abans que marxés a València la companyia de Margarida Xirgu, obligada per anteriors compromisos a interrompre la brillant temporada que portava a cap al Teatre Barce-lona, García Lorca va tenir la gentilesa de fer-nos conèixer *Doña Rosita la soltera o el lenguaje de las flores*.

Vàrem tenir l'honor d'assistir a la primera «lectura» oficial feta a la companyia

*blando cuerno de metal
mientras los aires se van,
en la raya de lo oscuro
se comienza a deshojar.*

Solament en aquests pocs versos que canten la vida tendra i efimera d'una flor hi ha condensada tota la comèdia, que és la vida d'una dona, com aquella mateixa flor, tendra i efimera.

La lectura de «Doña Rosita», pel seu autor, al Teatre Studium

de la Xirgu, pel propi autor. L'acte, desproveït de tota afectació solemnia, va tenir lloc al Teatre Studium.

García Lorca va presentar-se amb l'uni-forme de la formació teatral de la Barraca, que és una senzilla granota blava. En un farcell, però, portava, acuradament plegat, el vestit que en, diríem de paísà, per a després d'oficiar.

Tothom féu rotlle al voltant d'una petita tauleta, sobre de la qual hi havia les quar-tilles i una copa d'aigua amb un bolado, detall potser casual, però que començava a donar un clima escaient al tema de la comèdia i a l'època del seu ambient poètic.

—Acosteu-vos més!—va pregar a tots—. La distància que queda entre vosaltres i jo em deixaria massa sol amb l'ansia d'arri-bar-vos al cor.

Seguidament, i amb un to apassionat i amb aquella veu càlida tan acostumada a prodigar emocions, va començar:

*Quando se abre en la mañana,
roja como sangre está.
El rocío no la toca
porque se teme quemar
Abierta en el mediodía,
es dura como el coral.
El sol se asoma a los vidrios
para verla relumbrar.
Quando en las ramas empiezan
los pájaros a cantar
y se desmaya la tarde
en las violetas del mar,
se pone blanca con blanco
de una mejilla de sal,
y cuando la noche toca*

MARYLAND

Tots els dies

presento
EPISODIO
Paula Wery
y CARL LUDWIG DIEHL
Director
WALTER REISCH
Música
W. SCHMIDT-GENTNER

l'únic film
que
reflecteix
fidelment el
vertader
ambient vienès
de la
post-guerra

Es la vida, només, d'una dona que perd la noció del temps, submergida en l'eneis del record d'un amor absent.

No passa més ni menys; no passa res, més ben dit. És una comèdia dramàtica on tot passa cor endins. Un drama on el trà-gic no té una forma plàstica ni aparatosa. Solament passa una alienada de temps fent volar els cors i les il·lusions, i la seva acció terrible i imperiosa és l'acció de tota la comèdia.

A més a més, hi ha dins aquesta comèdia íntegrament poètica, l'acció de l'expressió, el llenguatge de les flors:

*Son celos el carambuco,
desdén esquivo la dalia,
suspiros de amor el nardo,
risa la gala de Francia.
Las amarillas son odio,
el furor las encarnadas,
las blancas son casamiento
y las azules mortaja.*

És el llenguatge de Doña Rosita, que fa, sota l'ombrella de l'enyorança, la contra-dansa del temps que passa sense esperar per sobre de l'esperança mateixa, aturada super-fluament davant el mirall de la fe en la beutat i de la poca fe en la fi total de la mort de totes les coses, de la fi de la vida de totes les flors.

Es el llenguatge de les flors i l'encís de llur fragilitat, el pal·liatiu que atenua les petjades del temps que està a l'aguait de l'hora de mustigar-ho tot.

*—Madre, llévame a los campos
con la luz de la mañana
a ver abrirse las flores
cuando se mecen las ramas.*

A la fi de tant esperar, arriba la deses-perança i Doña Rosita, desproveïda ja, fins i tot, del llenguatge de les flors, parla en una prosa amarga que encara té un regust de poesia i es retroba aturada com una om-bra vetllant la llunyana frescor de la juven-tut borrosa ja, com la cua d'un estel llam-pant com un desig.

—Pero lo sabían todos y yo me encon-traba señalada por un dedo que hacia ri-dícula mi modestia de prometida y daba un aire ridículo a mi abanico de soltera.

Jo vaig pensar:
—Aquesta comèdia hauria de decorar-la Grau-Sala.

Ja estan fets els decorats, però Grau-Sala només ha fet el cartell.

Això només és dit per tal d'arrodonir la idea que voldríem donar al lector del que és *Doña Rosita la soltera o el lenguaje de las flores*, la nova comèdia de Federico García Lorca que avui precisament s'estrena al Principal Palace.

Rivas Cherif, que ha donat forma mate-rial amb l'impuls de la seva intel·ligent di-recció a l'obra, ens ha dit:

—Els figurins, per a resumir la nostra idea, només us diré que els hem volgut en vers. Són fets a Barcelona i han estat pro-jectats per Manuel Fontanals. La música, que és un element primordial de la comèdia, rimada tota ella amb aire de vals, és origi-nal del mateix García Lorca, harmonitzada per l'actor Jordà, que tants èxits ha obtin-gut en la nostra formació en aquests menes-ters tan delicats com essencials, i ara més essencials que mai.

«Margarida Xirgu, en el transcurs de la posta en escena d'aquesta delicada comèdia, ha experimentat, més que en cap altra oca-sió de la seva llarga vida escènica, una ir-re-sistible emoció en assimilar l'abassegadora força poètica del seu paper de personatge primordial d'aquesta nova producció de l'au-tor que tants èxits personals li ha sabut definir.

Volem córrer el risc, si és que n'hi ha, d'assegurar que *Doña Rosita* és la millor producció que com a poeta ha donat fins avui García Lorca al teatre.

ERNEST GUASP

LLANTERNA

La Companyia Catalana de Drama i Comèdia

Dijous de la passada setmana feia la seva presentació a la Sala Studium la Compa-nyia Catalana de Drama i Comèdia que dirigeix l'incansable Enric Lluelles.

La companyia té en projecte estrenar en sessió especial a la nostra ciutat cada una de les obres que ha de representar en la companyia per terres catalanes.

Al volt de Lluelles hi ha acoblats Enri-queta Torres, Isabel Estorc, Anna Peris, Frèria Coscolla, Isabel Roldan, Josep Cla-pera, Antoni Alarma, Ferran Capdevila, Jo-sep Maria Plandolit i Cosma Roldan.

La vetllada d'avui fa vuit dies tenia per objecte donar-nos a conèixer la nova forma-ció amb la representació de *Cors de dona*, de Santiago Rossinyol, obra sentimental i tendra, en la qual més que per al lluitament d'una figura principal, hi ha lloc per a un esforç de conjunt i d'homogeneïtat. Aquest esforç ha assolit el seu objectiu amb una interpretació sense falla, digna de tot aplau-diment i esperançadora pel que fa a la de les altres obres que la companyia ens ha de fer conèixer successivament.

Per al dijous de la setmana entrant, a la mateixa Sala Studium, la Companyia Cata-lana de Drama i Comèdia ens té aunciada l'estrena de la traducció de *Marxants de Glòria*, de Pagnol i Nivoix, i per a més endavant la de la comèdia *L'home que fuig*, d'Antoni Cases.

El conseller gestor de Cultura, senyor Lluís Duran, amb la seva munificència ha-bitual, ha concedit a aquesta companyia, per ajudar-la en la seva tasca, una subven-ció de quatre mil vuit-cents pessetes.

Shakespeare i els amateurs de la F. N. E. C.

No se'ns podia presentar sota més bons auspicis aquesta novella formació d'ama-teurs que amb la representació de la bellis-sima faccègia shakespeariana que ens oferi la nit del dissabte passat a la Sala Studium.

La nit de reis és com poques comèdies del gran anglès apta per a ésser interpreta-da per un estol de joves entusiastes com aquest de la F. N. E. C. La seva acció moguda i alegre, l'encavallament de les intrigues que en ella es descabdellen, la frescor i l'entrenament en què està escrita, són un seguit de condicions que havien de sol·licitar necessàriament l'atenció d'a-quests estudiants.

Ens cal assenyalar, de la interpretació, potser una mica de lentitud en algunes escenes, delatada de la falta d'assaigs, i, en el recitat, una excessiva diftongació a la castellana (d'un gran mal efecte en el vers), com a defectes principals que assenyalà-riem a aquesta representació.

La presentació, molt bella i ajustada quant al vestuari. Ens sap molt de greu no poder dir el mateix dels decorats.

Les músiques que acompanyen aquesta obra, en la part de corda foren ben execu-tades—composicions antigues, molt adequa-des—per elements de l'Escola Municipal de Música; en la vocal (les cançons del bufó), delicadament cantades per Enric Moreu.

De la traducció, no cal dir més que és la de Carme Montoriol; en la representació ens fou donada en tota la seva integritat, un motiu més d'elogi i aplaudiment pels que han projectat i dut a terme aquesta representació.

J. C. i V.

First National
Warner Bros.
presentarà

Maryland

la producció de
Max Reinhardt

El
Somni d'una
nit d'estiu

obra de
Shakespeare

música de
Mendelssohn

Sols per un número limitat
de sessions

Totes les localitats es despaxen
amb anticipació. Poden reservar-
les des d'aquest moment

EL TEATRE A PARIS

«La guerre de Troie n'aura pas lieu», de Giraudoux

Quan, finalment, Hèctor ha aconseguit convèncer el «desabusat» Ulisses que hi ha manera d'evitar la guerra entre Troia i Grècia, Ulisses se'n va, però abans de mar-xar fa constar el que l'ha decidit:
—Je viens d'apercevoir chez Andromaque le même battement de cils de Pénélope.

Aquesta és la poètica conclusió d'un llarg

—L'honor nacional està en joc.

Per això Ulisses sabia que eren tan llargs els quatre-cents passos que el separaven del vaixell. I Hèctor, que ha suportat estoica-ment totes les injúries dels seus i les pro-vocacions d'Oïax, un militarot de l'am-baixada grega, no pot aguantar-se més quan en el darrer moment veu tota la seva obra pacífica amenaçada pel poeta Demokos, que li avalota el poble. Hèctor l'occeix d'un cop de llança.

Però, abans de morir, el poeta trobarà la manera que no li escamotegin la seva guerra.

—Venjanca! — crida —. Oïax m'ha ferit!

—No, que he estat jo! — diu Hèctor.

Però és inútil. El poble em-paita el soldat grec i el linxa.

La guerra de Troia serà.

No obstant, Giraudoux ha titulat la seva obra amb la primera frase de la comèdia:

—La Guerre de Troie n'au-ra pas lieu... — diu Andrò-maca a Cassandra quan s'ai-xeca el teló sobre aquest de-corat que la llum blava d'A-tica magnifica. Assistim a la història de l'home menat a la guerra i morint sense motiu, de l'home sotmès al més absurd dels destins, a la més lletja i més inútil de les morts.

Hom caça al vol els mots que diuen aquests grecs, aquests troians de Giraudoux. Són magníficament venjats i llur accent modern no és pas dis-simulat. Però, com isolar-los del moviment líric que se'ls emporta?

L'estil de Giraudoux! Fet d'una prosa sòlida i esclatant, on cada mot és just i precis, estil de teatre, ferm com l'a-cer. Alguns mots, densos d'i-ronia o d'amargor, tenen una sonoritat inoblidable i hom ha escrit poques coses tan belles

que pronuncia Hèctor.

Cal veure com Jouvett diu aquest discurs fervent, dolorós i ombrivoll!

Fa l'efecte, a estones, que Giraudoux pensa tot somiant o jugant, però els seus miralls encegaadors reflecteixen imatges vi-vents. Aquesta vegada el maquillatge amb el qual guarneix el seu pensament, és a dir, la virtuositat, la riquesa d'un estil brillant com mai, no arriba pas a amagar la duresa del rostre que cobreix.

Giraudoux ha posat l'estre meravellós del seu art al servei d'una noble causa. Si els personatges que fa sortir en escena fossin homes d'avui dia i els fes dir les mateixes coses que posa a la boca d'aquests grecs i troians arrancats capritxosament de la història i de la llegenda, la seva obra hauria produït un escàndol sense precedents. Aquesta pura obra d'art hauria estat considerada intolerable i sub-versiva.

Lloem l'enginy del poeta que l'ha feta pos-sible!

JOSEF M.ª PLANES

P. S. — L'autor de les maquetes dels decorats, és el català Marian Andreu.

CAPITOL

Sessió contínua de 4 a 12'30

LES ARTS I ELS ARTISTES

Una exposició de primitius catalans

Actualment hi ha oberta a les Galeries Valenciano, a la Plaça de Francesc Macià, una exposició de retaules de pintura catalana del segle XV importantíssims. Cal enregistrar aquest fet amb tots els superlatius perquè és indubtablement el principal esdeveniment de la vida artística barcelonina d'aquest any que ja es troba a les acaballes. Una dotzena de taules figuren en aquesta

el Sant Joan Evangelista i la Nativitat en quèstió, caldrà convenir que seran del debut de la carrera artística d'aquest mestre; no per això són obres inferiors, ans superiors a moltes d'altres tingudes per borassianes de la maduresa del mestre. Hi ha en elles ressaltos de l'art més pur, més delicadament florentí o sienès del segle XIV. Cal cridar particularment l'atenció sobre l'escena de

des del punt de vista colorístic, sobretot des del punt de vista pueril dels pintors primitius, es troba ací magistralment pintat, infinitament millor, més fi, més ric el color, que en les vestidures inflamades i que en les carnacions de les persones santes. No sembla sinó que en aquesta taula hagin intervingut els pinzells de dos pintors de diferent talent.

Pertanyent a aquest retaule veureu en l'exposició en quèstió (si ja no és closa en sortir la present informació) el calvari que remata el retaule borassianenc. No en direm les excel·lències de por de rebregar els superlatius: és una composició giottesca, això és, de l'escola de Giotto que conserva la unció i la ingenuïtat del mestre, però amb un lleu avenç tècnic.

Segueixen segurament en importància les tres taules on es representa Sant Martí, Sant Jeroni i Sant Sebastià, procedents de Lleida, i atribuïdes a l'enigmàtic Mestre de la Paheria; tres obres grandioses, sense paradoxa, dintre una tímidesa i una exsangüitat finament estilitzades a la manera dels primitius anglesos del final del segle XIV i de la primera meitat del XV. Les tres taules seran d'aquesta data darrera. La taula del mig, la que representa Sant Jeroni, sembla un Picasso de la tongada romàntico-realista... però reeixit i sincer.—Romàntico-realista?... Sí, senyors: el realisme i el romanticisme de vegades van plegats, com és el cas de Delacroix: ja nasqueren bessons anticademics.

Cal fer menció seguidament dels retaules d'un retaule de Sant Pere, procedents del poble de Cubells i atribuïts a Pere Serra, però que, a manca de documentació, es poden donar al taller dels Serra. Obra important també, obra de museu. Els altres retaules que manquen es troben a la col·lecció Bosch i Catarineu, actualment en dipòsit al Museu Municipal, on figuren com de mà del propi Pere Serra...

Obra ja més basta, però interessant des del punt de vista arqueològic, és un tros de retaule de la Vida de la Verge, atribuït al recentment descobert pintor quatercentista Pere Espalargues. Aquest boc de retaule es descompon en quatre retaules.

Cal observar que sols un dels quatre o cinc retaules del retaule del taller dels Serra es troba exposat; els altres, per manca d'espai, es troben recondits a la mateixa galeria d'art antic. En el reconditori hi ha, entre altres coses admirables de pintura

A l'esquerra: «Sant Jeroni», del Mestre de la Paheria (col·lecció particular barcelonina). — A la dreta: «La Nativitat», atribuït a Lluís Borrassà (col·lecció particular barcelonina).

exposició, totes elles interessants, la majoria valuoses, però valuoses immensament: es tracta de primitius catalans de primera categoria.

Destaquen en primer lloc dos fragments d'un retaule atribuït a Lluís Borrassà, procedent de Tarragona. Si són d'aquest autor

l'anunciació als pastors que sobremunta la de la Nativitat. En cap taller contemporani d'Itàlia no es trobaria res superior a aquesta moguda i equilibrada composició, robusta i delicada alhora, graciosa i realista àdhuc en la figura excelsa de l'àngel anunciador. Els ropatges d'aquestes figures són un encís de dibuix, d'estil, d'aquell anomenat estil internacional del segle XIV.

En aquesta obra magna hi ha un contrast colorístic que té molt interès. Com

Part superior de la taula de «La Nativitat», atribuïda a Lluís Borrassà

tots els primitius, l'autor d'aquesta taula té un sentiment simplement decoratiu del color; arranja i harmonitza els colors amb un gust encertat i amb força gairebé exaltada; en detall, però, us adoneu que el color no és sinó una juxtaposició del que en podríem dir el *to local* de cada objecte. Els pintors entenen per *to local* el color dels objectes segons la idea vulgar del color, en virtut de la qual un mantell vermell és de color vermell en els indrets mig colorits, vermell clar en les parts vivament il·luminades, i vermell fosc (que va fins al negre) en les no il·luminades. El pintor modern considera el *to local* d'una altra manera que aquesta tan simple del vulgar, dels infants i dels primitius; per al veritable pintor modern, des de Rembrandt almenys, el *to local* d'un vestit vermell, posen per cas, pot arribar a no contenir ni un mil·límetre de color vermell; en tot cas, està compost d'una infinitat de tons vermells, àdhuc violetes, grocs, terres, ocre, verds, etc., barreja policroma més o menys ostensible, més o menys reeixida, policromia imposada a l'aguda sensibilitat del bon pintor modern per la coloració dels altres objectes que envolten el que el pintor representa sobre la tela. En virtut d'aquesta subtilíssima i sovint reconduïda policromia de reflexos, el pintor pot ajudar-se a expressar, amb les qualitats variades dels objectes del món exterior, llur pregonesa fugissera però real. Doncs bé, aquesta percepció subtil i transcendent del color que els primitius copsen molt rarament, en aquesta Nativitat, on dominen els tons locals vulgars propis de tots els primitius, es troba maniobrat exquisidament en la dicció de les capes dels pastors: llur burell, tan ingrat d'expressar

i escultura, un Sant Joan Baptista, amb donadors, molt valuós, obra probablement valenciana, datable de les acaballes del segle XIV; així mateix podria provenir d'un bon taller sienès. Obra singular, fina i terrible com escual al Baptista enderiat en l'escapament, devorador de llagostes de rostoll i anarquista precursor. Els primitius valencians ja haurien de trobar-se a primer rengle de la pintura europea medieval si els historiadors i crítics d'art antic tinguessin més olfacte. Com es parlaria aleshores d'aquest Baptista escabellat!

JOAN SACS

(Segueix a la pàgina 8)

Les exposicions

Josep Puigdengoles

Josep Puigdengoles s'ha permès el luxe d'anar una mica més enllà del que constituïa l'essència del seu caràcter pictòric. Sovint havíem cregut d'ell que havia donat de si tot el que les seves ambicions permetien. Un lluminarista, un excellent lluminarista, que elaborava els seus quadros amb la rara precisió del nat en aquest procedir i enmig d'una fuga considerable. Li havíem assignat el paper del que en

El cas de Carles Blai, expositor de joells i argenteria a les Galeries Syra, és el primer que registrem en la present temporada.

Tota l'exposició mostra la qualitat artística que sovint «l'art pur» de la pintura no obté. Ella ens presenta un artífex, enamorat de l'ofici, que lluita traçadament per la creació.

Carles Blai té la gràcia de saber administrar bé el color entre les peces que manufactura, excellent en la consecució de la personalitat.

J. Puigdengoles — «Tarda d'estiu»

plena joventut es tanca les portes per a tota novetat.

Així, davant el fet d'un Puigdengoles que deixa entreveure altres camps d'extensió, ens veiem obligats a assenyalar-lo com l'home que encara no ha esgotat les possibilitats expressives.

Era un intent del pintor de fer-se amb tota la justesa dels grans panorames. Repetidament havia insistit a superar les dificultats inherents al gènere.

Es el que fa més efecte en l'exposició que té oberta a la Sala Barcino. Ha aconseguit fer vibrar l'aire i donar profunditats i matissar perfectament.

L'important és que l'autor ha reeixit en la major part de teles de grosses proporcions fent aquell pas que assenyàvem i mostrant una elasticitat i envergadura de la qual havíem dubtat.

Creiem que el millor elogi és aquest. Donar per no acabada, sinó iniciada, l'etapa del gran paisatge, en el qual impera l'ordre i l'estudi aprofundit de les llums i un gust especial a abordar el problema i resoldre'l

Josep Civil

L'aquarellista Josep Civil exposa a la Sala Busquets un extens reportatge pictòric de Mallorca, que a més de l'illa de la calma ja és també l'illa dels aquarellistes. Gairebé totes les obres reproduïxen aquells moments dolços de llum, propis perquè la tècnica de l'aiguada ofereixi tots els seus efectes. Matinades rosades i sols plans de tarda són atacats per Civil amb la traça que li és de consuetud, amb la qual es fa amb bones troballes, plètòriques d'encert i de prima simpatia.

A recordar, especialment, les pintures marcades amb les númeres 11, 16 i 18. Aquesta darrera, trasumpta d'un ram de crisantems, és, sense dubtes, la que amb més solidesa resumeix el títol de mestre aquarellista del seu autor.

Carles Blai

Enmig del devessall d'exposicions de molta pintura que no respon a cap altra necessitat que la d'un frenetisme irresponsable, l'aparició intermitent de les exhibicions de bells oficis, adquireix un aire important que advoquem perquè sigui valorat i estimat en el molt que és mereix.

L'artífex, generalment, toca molt més de peus a terra que la immensa majoria de pintors grisos, i en resulta un promedi d'interès crescut sim que és llastima no poder tractar amb més assiduitat.

Abusa una mica de l'enfarfec, sense, però, recaure en barroquismes, i si corregís aquesta lleu tendència de l'enriquiment sistemàtic, la seva obra, que ja és bona d'ofici, creixeria notablement. Són a remarcar l'e-

J. Jaén-Díaz — «Aus»

legància i la ponderació amb què executa l'argenteria.

J. Jaén Díaz

L'esponerosa activitat artística canària ens ha enviat un nou element de judici, amb l'exposició que té lloc a les Syra a càrrec de l'escultor Jaén Díaz.

Aquest ens presenta un aspecte d'inquietud expressiónista i un altre aspecte d'escultura bíbelotesca en la qual excel·leix completament.

En la primera figuren, en diverses matèries, obres de forts ancestralismes, fermament vinculats al camp d'inspiració de la terra. En aquests els obrers hi són transcrits amb aquella mica de parentiu que el desgraciat art proletari ha inculcat als comentaristes anti-Millet d'aquest gènere.

Innegablement hi ha força en les obres de Jaén Díaz, força que es transforma en bona delicadesa i bon gust en la sèrie d'aus tallades en fusta i que són les que pertanyen al segon aspecte esmentat.

Es un bon camí que l'artista té a seguir. Troba en ell encerts remarcables, fusió d'estilista i de naturalista que dona caràcter personal a les realitzacions.

Jaén Díaz tanca l'exposició amb un retrat en guix, notable.

ENRIC F. GUAL

Galeries d'Art

SYRA

Objectes per arbres de nadal

SOLEDAT MARTINEZ
(pintura)

Inauguració dissabte

Diputació, 262 Telèfon 18710

BUSQUETS

MOBLES

OBJECTES D'ART I DE FANTASIA

SAIZ DE LA MAZA
(pintura)

JOSEP CIVIL (Aquarel·les)

R. CORTES (pintura)

Inauguració dissabte

Passeig de Gràcia, 36

SALA PARÉS

EXPOSICIO I VENDA
D'ANTIGUITATS

EXPOSICIO I VENDA
DE LA COL·LECCIO DE

JUST BOU

fins el dia 13

SALA GASPAR

Consell de Cent, 323
(entre Rambla de Catalunya i Balmes)

MARCS - GRAVATS - MIRALLS I MOTLLURES

CARME OSSÉS
(pintura)

PROXIMA EXPOSICIO
MIQUEL RENOM
(pintura)

inauguració dia 7

La Pinacoteca

MARCS I GRAVATS

DOMENEC CARLES
(pintura)

JOAQUIM MOMBRÚ
(pintura)

Inauguració dissabte

Passeig de Gràcia, 34

ENCARREGUEU
ELS VOSTRES IMPRESOS
ARTÍSTICS I COMERCIALS ALS

TALLERS GRÀFICS
PATRICI ARNAU
VERDAGUER I CALLÍS, 3, 5 i 7
(D'AVANT DEL PALAU DE LA MÚSICA CATALANA)

ES LA CASA MÉS PERFECCIONADA EN LLIBRES RATLLATS, DE LUXE I EN TOTA CLASSE D'ENQUADRACIONS. - EL·L·GÀNCIA I ECONOMIA EN ELS ENCARREGS. - EN CAS D'URGÈNCIA DEMANEU-LOS PEL TELÈFON 14856

RICÍ "GOLOSO" PURGANT DELICIOS

¡Nerviosos!

Prou de patir inútilment, gràcies a les acreditades **GRAGEES POTENCIALS DEL DR. SOIVRÉ** que combaten d'una manera còmoda, ràpida i eficaç la **Neurastènia**.

Impotència (en totes les seves manifestacions), mal de cap, cansament mental, pèrdua de memòria, vertigens, fatiga corporal, tremolors, dispèpsia nerviosa, palpitations, histerisme i trastorns nerviosos en general de les dones i tots els trastorns orgànics que tinguin per causa o origen agotament nerviós.

Les **Gragees potencials del Dr. Solvré**, més que un medicament són un element essencial del cervell, medulla i fet el sistema nerviós, regenerant el vigor sexual propi de l'edat, conservant la salut i prolongant la vida; indicades especialment als agotats en la seva joventut per tota mena d'excessos, als que verifiquen treballs excessius, tant físics com morals o intel·lectuals, esportistes, homes de ciències, financers, artistes, comerciants, industrials, pensadors, etc., aconseguint sempre, amb les **Gragees potencials del Dr. Solvré**, tots els esforços o exercicis fàcilment i disposant l'organisme per reprendre's sovint i amb el màxim resultat, arribant a l'extrema vellesa i sense violentar l'organisme amb energies pròpies de la joventut.

Basta pendre un flascó per convèncer-se'n

Venda a 6'60 ptes. flascó, en totes les principals farmàcies d'Espanya, Portugal i Amèrica

NOTA.- Dirigint-se i trametent 0'25 ptes. en segells de correu per al franquisme a Oficinas Laboratório Sôkara, carrer del Ter, 16, Barcelona, rebreu gratis un llibre explicatiu sobre l'origen, desenvolupament i tractament d'aquestes malalties.

UNA ENQUESTA

Els intel·lectuals i Europa

(Ve de la pàgina 1)

(Noteu que els nazis no volen saber res del que ells en diuen la ideologia francesa, que és doncs la que pagarà totes les despeses de la «fusió».) Naturalment, els doctors que van a dir a aquesta nació, expressament decidida a no conèixer sinó ella mateixa, que Europa no la rebutja, són coronats de flors per les seves mans i deu riure de bona gana després que se n'han anat. No, no és pas amb comèdies així com els clercs faran l'Europa.

Els meus confreres, de totes maneres, podrien oposar-me una raó excel·lent per a explicar que no diuen al món el que haurien de dir-li (cosa que, d'altra banda, no excusa pas que li diguin el contrari): és que el món no els escolta. Molts d'entre ells m'han declarat: «Ho sabem tan bé com vos que la primera cosa a fer, si volem crear l'Europa, és dir a les nacions que els caldrà consentir alguns sacrificis. Però així que es pronuncia aquesta paraula, tot-hom fuig.» Hi ha una cosa que no es remarca bastant i que em sembla caracteritzar profundament l'edat moderna: mai els pobles—els laics—no han estat més persuadits que saben el que saben, el que han de fer, i més perfectament indiferents a la predicació dels «espirituals». Indiferència plena d'estima, d'altra banda, i que no impedeix gens que es llegeixin llurs llibres, que els cobreixin de flors per llur enginyositat, llur intel·ligència, llur talent literari, però això no passa d'aquí! Que em citin a Europa un doctor que tingui una acció real, una acció compacta, en l'ordre moral, fora dels que fan el joc d'un interès pràctic, estretament pràctic de nació o de classe. Que em citin un «espiritual» que tingui una acció comparable a la d'un Maurras, d'un Rosenberg, d'un Marx! Que em citin les tropes que pot mobilitzar un Valéry, un Romain Rolland i tot. Reconeguem-ho: l'acció dels clercs sobre els laics ha esdevingut enterament nul·la, perquè, una vegada encara, els laics han decidit que saben el que han de fer i estan resolts a escoltar els que serveixen llurs passions i no els que les combaten. Això fa gairebé impossible aquesta transformació moral de la qual crec que és la que pot crear l'espirit europeu.

Però no siguem tan negres. Hi ha un món sobre el qual el clerc pot actuar sempre, la joventut, o, més exactament, la infància. El professor, i sobretot el professor d'història, podria molt. Llegia recentment l'obra d'un historiador anglès:

Una exposició de primitius catalans

(Ve de la pàgina 7)

Esmementem també dues taules amb figures de Sant Pau i de Sant Miquel, obres de filiació incerta, les quals deuen pertànyer a un gran retaule que jo suposaria obra navarresa dels començos del segle XV. Es tracta d'una pintura molt forta i dramàtica, alhora influida per Castella i per França. Per fi, dues grans taules, una Verge amb l'infant potser influïda per Castella, la qual sembla i no sembla castellana, i una parella de Sants amb donadors, obra que els visitants lloen molt però que a nosaltres ens sembla per tots conceptes secundària i bastant manufacturada, ço és, obra en part adoptada, en la qual intervingueren almenys dos pintors, un de bo i un altre de mediocre: els ropatges dels petits personatges, per exemple, són de mà de mestre, mentre que el restant...

Si hom estrenés una sala al nostre museu amb aquest bé de primitius de primer rang, obres tan belles dintre el gènere, tan ben conservades i tan diferents de la major part de primitius catalans coneguts, hi hauria jubileu de visitants; la premsa s'esgarriellaria a divulgar-les. Ara que aquestes pintures estan al rovell de l'ou de Barcelona, properes a desaparèixer per a un mai més, retornades a llurs propietaris i qui sap si algun dia expatriades, ara que són visibles gratuïtament, ningú no va a veure-les.

Es d'esperar que si alguna d'aquestes obres cabdals de la nostra pintura gòtica és alienable (crec que la major part són de propietat particular i les altres poques són difícilment vendibles) l'entitat Amics dels Museus sabrà rescatar-la i fer-la integrar les col·leccions de la ciutat. Per a tals ocasions són les entitats d'aquesta mena.

JOAN SACS

Els orígens de la civilització europea, on l'autor demostrava que, si no hi hagué mai unitat política europea, hi hagué una civilització europea, és a dir un conjunt de concepcions que, per damunt les fronteres interiors i durant uns quants segles, regnà sobre la totalitat del continent; que encara a hores d'ara i contràriament al que elles creuen, les civilitzacions de les diverses nacions d'Europa estan determinades molt més per aquesta civilització europea que no pas pels caràcters superficials amb què cada una l'ha marcada. El professor que ensenyaria als seus joves alumnes aquesta civilització supranacional de la qual estan impregnats i els invitaria a sentir-se en ella, faria molt per l'Europa. De totes maneres, és probable que a vint anys aquests joves europeus es repensarien i declararien que, «de cara a les realitats de la vida», llur interès és tenir únicament l'espirit nacional.

En suma, us he dit el deure dels clercs per a crear un esperit europeu; us he dit que, en general, no ho fan pas; que en fi, si ho feien, ningú no els escoltaria! Cal dir doncs que l'Europa no es farà? Podrien molt ben fer-la els pobles mateixos que decidissin que aquest és llur interès. Seria aleshores una mena de consorci de cases d'afers que no comportaria necessàriament un «esperit europeu», per a la formació del qual els homes indicats serien els banquers i els caps d'indústria i davant els quals els clercs no haurien de fer sinó callar.

(Copyright Opera Mundi)

La setmana vinent: Paul Valéry.

(1) Per a precisar el que, en el curs d'aquesta sèrie d'articles, s'entén per clerc i per laic, res millor que acudir a qui, en 1927, restaurà aquests termes i els posà en circulació: Julien Benda. Diu aquest en el seu cèlebre llibre *La trahison des clercs* (cap. III):

«En tot el que precedeix no he considerat sinó masses, burgeses o populars, reis, ministres, caps polítics, o sigui aquella part de l'espècie humana que anomenaré laica, tota la funció de la qual, per essència, consisteix a perseguir interessos temporals i que no fa, fet i fet, sinó donar el que s'havia d'esperar d'ella, tot mostrant-se cada vegada més únicament i sistemàticament realista.

«Al costat d'aquesta humanitat que el poeta pinta amb una frase: *O curvae in terram animae et coelestium inanes*, fins aquest darrer mig segle se'n podia discernir una altra, essencialment distinta, i que, en una certa mesura, li feia de fre; vull parlar d'aquella classe d'homes que anomenaré els clercs, designant sota aquest nom tots aquells l'activitat dels quals, per essència, no persegueix fins pràctics, però que, demanant llur joia a l'exercici de l'art o de la ciència o de l'especulació metafísica, a la possessió d'un bé no temporal, en una paraula, diuen en certa manera: «El meu reialme no és d'aquest món». I, de fet, des de fa més de dos mil anys fins a aquests darrers temps, veig a través de la història una sèrie ininterrompuda de filòsofs, de religiosos, de literats, d'artistes, de savis—es pot dir gairebé tots durant aquest període—, el moviment dels quals és una oposició formal al realisme de les multituds. Per parlar especialment de les passions polítiques, aquests clercs s'hi oposaven de dues maneres: o bé, enterament desviats d'aquestes passions, donaven, com un Vinci, un Malebranche o un Goethe, l'exemple de l'adhesió a l'activitat purament desinteressada de l'espirit, i creaven la creença en el valor suprem d'aquesta forma d'existència; o bé, pròpiament moralistes i advocats sobre el conflicte dels egoismes humans, predicaven, com un Erasme, un Kant o un Renan, sota els noms d'humanitat o de justícia, l'adopció d'un principi abstracte, superior i directament oposat a aqueixes passions. Sens dubte—i encara que hagin fundat l'Estat modern en la mesura en què aquest domina els egoismes individuals—l'acció d'aqueixos clercs restava sobretot teòrica; no han pas impedit els laics d'omplir tota la història amb el soroll de llurs odís i de llurs matances; però els han impedit de tenir la religió d'aquests moviments, de creure's grans treballant a perfer-los. Gràcies a ells es pot dir que, durant dos mil anys, la humanitat feia el mal però honorava el bé. Aquesta contradicció era l'honor de l'espècie humana i constituïa l'esclatxa per on es podia esmunyir la civilització.

«Ara bé, a darreries del segle XIX, es produeix un canvi capital: els «clercs» es posen a fer el joc de les passions polítiques; aquells que formaven un fre al realisme dels pobles se'n fan els estimulants.»

MUSICA

Rubinstein al Palau de la Música Catalana

D'ençà que, ara fa una vintena d'anys, Rubinstein va presentar-se al nostre públic i va gosar donar íntegra l'audició de la suite *Iberia* d'Albéniz i intentà fer conèixer als habituals del Palau la que aleshores els semblava «revolucionària» música de Ravel

Arthur Rubinstein

i Debussy, cadascuna de les seves breus aparicions, sempre amb alguna novetat als programes, hauria pogut servir per a anar comprovant el progrés de la nostra educació musical, gairebé exactament mesurable a base de les discussions que la seva actuació provocava. Perquè l'interès major de Rubinstein resideix precisament en el fet que, almenys durant molt de temps, sobretot abans que prengué tot el seu desenrotllament la benemèrita obra de l'Associació de Música *da Camera*, ell ha estat l'únic pianista veritablement modern que hagués pogut sentir amb alguna freqüència, i que la seva manera de tocar, tan allunyada de la clàssica escola més o menys lisztiana d'un Sauer, per exemple, rompia deliberadament amb la tradició dels pianistes de Conservatori a què els nostres amateurs estaven exclusivament acostumats. Ara, és clar, ja tothom ha abandonat aquelles modes, i ni la tècnica ni els programes de Rubinstein sorprenden ningú, però cal no oblidar que si hem assolit aquest grau d'informació, és precisament perquè ell mateix, sobretot al començament, hi ha contribuït en una part força considerable.

Arribar a un tal resultat de persuasió no era possible més que posseïnt una personalitat molt forta i, al seu servei, unes qualitats pianístiques excepcionals. En primer lloc, cal una comprensió profunda de les obres, i després una facilitat mecànica d'execució que no desdiguí davant de res. I finalment—i aquest és el cavall de batalla de totes les discussions entorn de Rubinstein—cal un control severíssim de les pròpies qualitats, per evitar que s'enduguin el concertista a interpretacions arbitràries, excessivament esquemàtiques o massa de «virtuosos», que traïrien l'autor. Això és el que de vegades, per exemple amb el *Scherzo* de Chopin que figurava en el programa de l'altre dia, ens sembla esdevenir-se amb Rubinstein.

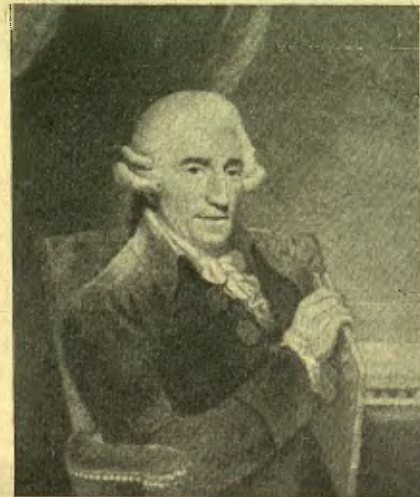
UNA NOVA ORQUESTRA DE «CAMERA»

Un grup d'artistes joves acaba de fundar sobre una base cooperativa, una petita orquestra de *camera* que dirigeix el mestre Ionel S. Patin. Orquestra *da Camera* Barcelona 1935, no és pas un nom massa ben trobat, ens sembla; la marxa del calendari anirà malmetent aquest fresc vernís d'actualitat, que en té per quinze dies encara, rigorosament. Però, en fi, el nom no fa la cosa. El concert de presentació de la nova orquestra a la Sala Studium produí excel·lent impressió. Ara com ara aquesta orquestra de *camera* és una orquestra de corda sola. Posat que el nom que s'ha donat permet la inclusió d'un cert nombre d'instruments de vent solistes, és de suposar que no es voldrà privar, així que tingui mitjans de fer-ho, d'aquests elements que li permetrien d'estendre considerablement el seu radi d'acció.

El programa de presentació comprenia obres de Händel, Vivaldi i Mozart, música arquetípica per a violins. La tria ens sembla molt encertada, ja que difícilment es pot trobar millor escola per a disciplinar un conjunt de corda. El resultat obtingut permet de constatar la qualitat valuosa dels elements de l'orquestra i un treball de preparació molt remarcable. Els solistes del *Concerto grosso* núm. 16, de Händel, senyors Eduard Bocquet, Pau Dini i Josep Trotta, són de primer ordre. El senyor Bocquet, violí solista en el concert en sol, de Vivaldi, pot ésser un líder excel·lent del nou conjunt. La *Serenata notturna*, de Mozart, sofria, més que les altres composicions, del natural nerviosisme d'una primera actuació en públic; la *Romança* sortí especialment perjudicada per una precipitació de moviment del tot incongruent. Amb tot, la labor de

La seva mateixa facilitat a superar obstacles, la seva penetració intel·ligent, el fan com «passar a través» de l'obra i presentar-nos-la completament desfigurada. Però quan, al contrari, aconsegueix blegar el seu temperament i subjectar-se a les intencions de l'obra, l'efecte és convincent del tot, perquè dona alhora la impressió d'una comprensió total i d'una execució impecable. Tal és el cas en la *Gran Sonata* de Liszt.

En el programa d'aquest darrer concert, el més interessant eren la susdita *Sonata*, que gairebé representava una novetat, de tan poc com figura en els programes, l'*Allegro Barbar* de Béla Bartók i unes primeres audicions: *catorze preludis* i una polka de Shostakovitch, un compositor rus contemporani. Aquestes obres de Shostakovitch, de les quals el públic va apreciar sobretot la darrera, molt graciosa i fortament ritmada, revelen, tot i llur petita extensió, un gran domini de la tècnica musical i una autèntica inspiració que ens fan desitjar conèixer obres més considerables de l'autor. L'*Allegro Barbar* de Bartók ja era conegut del públic i la seva interpretació un xic aparatosa va ésser molt ben acollida. Pel que fa a la *Sonata* de Liszt, cal dir tot seguit que és una llàstima que no la sentim més sovint, en lloc de les famoses però no tan serioses *Rapsòdies*. És una obra que cau de ple en la moda romàntica alemanya de mitjan segle XIX, el temps en què Liszt vivia a Weimar, i la seva factura recorda Schumann, a qui l'obra és dedicada, i Wagner, que estava unit

Joseph Haydn en 1794

a Liszt per tantes afinitats, però el seu to una mica declamatori i els seus brillants efectes pianístics no deixarien dubte respecte a la seva paternitat.

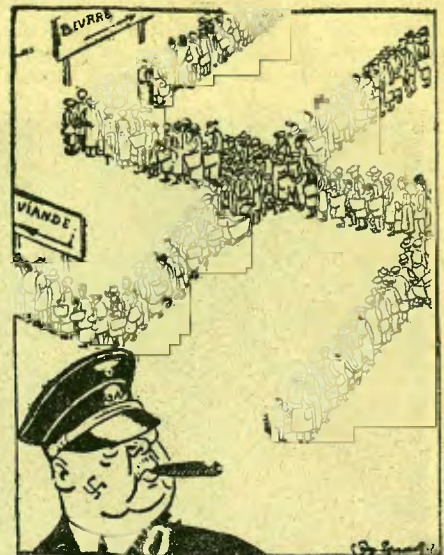
Hi havia així mateix al programa el *Preludi*, *Coral* i *Fuga* de César Franck, i un *Impromptu*, el *Scherzo* en si bemoll i la *Polonesa* op. 22 de Chopin, que Rubinstein va interpretar amb aquella «maestria» de què parlàvem abans; va afegir-hi encara, generosament, algunes de les seves principals especialitats: *Navarra* i *Lavapiés*, d'Albéniz, i la *Dansa del Foc*, de Falla, les quals van obtenir, com sempre, aplaudiments entusiastes.

J. PETIT

EL PETIT ANTISANCIONISTA

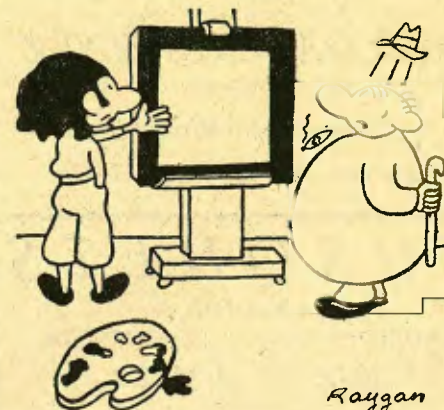
—Per què el porten en triomf?
—Ha tingut zero a la classe d'anglès.
(Marc' Aurelio, Roma)

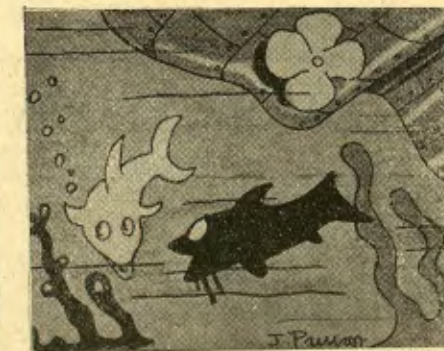
El govern hitleria ha pres mesures contra les dificultats alimentàries.
(Izvestia, Moscou)

—No, no hi veieu doble. Es que som bessons.
—Tots quatre?
(Marianne, París)

—Aquí teniu la meua darrera obra, el retrat de l'home invisible.
(Le Rire, París)

SOTA LA FLOTA ITALIANA

—Ja estic tip de macarrons. Me'n vaig a sota la flota anglesa a menjar rosbif.
(Marianne, París)

GUTENBERG, S.A.

Fàbrica de maquinària per a les Arts Gràfiques

Nàpols, 215 - Telèfon 55723
BARCELONA

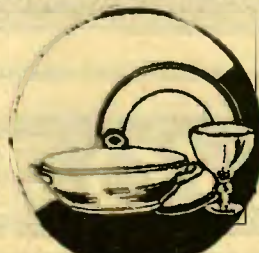
Un esplèndid

ABRIC

de gran qualitat
trobarà en els
nostres immensos
assortits

Sastreria Modelo

Rbla. Canaletes, 11

LLORENS

RAMBLA DE LES FLORS-30

